ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«*Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε*».

Ἔτος 61ον. ΜΑΡΤΙΟΣ, 1925. Ἀριθ. 3

Η ΝΙΚΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

«Ἐγὼ ἐνίκησα τὸν κόσμον» (Ἰωάνν. ιϛ΄. 33).
«Εἰς πάντα ταῦτα ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς».
(Ρωμ. η΄. 37).
«Αὕτη εἶναι ἡ νίκη, ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν».
(Α΄. Ἰωάνν. ε΄ 4)

Αἱ περιστάσεις, ὑπὸ τὰς ὁποίας ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπε τοὺς ἀνωτέρω λόγους, ἦσαν κρίσιμοι καὶ τραγικαὶ συγχρόνως. Τραγικαὶ διὰ τὸν Χριστόν, τοῦ ὁποίου τὸ ἐπὶ τῆς γῆς ἔργον διεκόπτετο—κρίσιμοι διὰ τοὺς μαθητάς, τῶν ὁποίων ἐδοκιμάζετο ἡ σταθερότης καὶ ἐκρίνετο ἡ ἀντοχή. Πολλάκις ὁ Κύριος ἡμῶν κατὰ τὸ παρελθὸν εἶχε λάβει ἀφορμὴν νὰ ὁμιλήσῃ περὶ τῶν κρισίμων καὶ τραγικῶν αὐτῶν ἡμερῶν, ἀλλὰ τώρα δὲν τοὺς ἐχώριζον εἰμὴ ὧραι μόνον ἀπὸ τὰ πράγματα. Ἔβλεπε τοὺς μαθητάς του βαθμηδὸν καταπίπτοντας, ἀπελπιζομένους, τρέμοντας πρὸ τῆς στυγνῆς πραγματικότητος. Πρὸ τῆς δειλίας καὶ τῆς καταπτώσεως τοῦ φρονήματος τῶν μαθητῶν, ὁ Κύριος λέγει πρὸς αὐτούς : «Θαρσεῖτε, μὴ φοβεῖσθε, μὴ νομίσητε ὅτι τὸ πᾶν ἀπόλλυται. Ὄχι! Ἐγὼ ἐνίκησα τὸν κόσμον!» Φαντάζομαι ὁποίαν ἐντύπωσιν ἐπροξένησαν οἱ λόγοι οὗτοι εἰς τὰ ὦτα τῶν μαθητῶν καὶ εἰς τὰς καρδίας των. Ἴσως νὰ ἐνόμιζον ὅτι ὁ Χριστὸς τοὺς εἰρωνεύετο. Εἷς περιφρονημένος ἀπερριμμένος, ἐγκαταλελειμμένος—ἐγκαταλειφθεὶς μετ' ὀλίγον καὶ ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς μαθητάς του—πῶς ἠδύνατο νὰ ἰσχυρίζηται ὅτι ἐνίκησε τὸν κόσμον, ἐνῶ μετ' ὀλίγον παρεδίδετο εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν του ; Τί εἴδους νίκην κατήγαγε ; Μήπως ἐξεδίωξε τὴν Ρωμαϊκὴν ἐξουσίαν ἀπὸ τὴν πατρίδα των ; Μήπως ἐβελτίωσε καθόλου τὰς συνθήκας τῆς ζωῆς ἐν Παλαιστίνῃ ; Μήπως ἐγκατέστησε καμμίαν ἐπιβλητικὴν θρησκευτικὴν δικτατορίαν ; Ὄχι, οὐδὲν ἐκ τούτων συνέβη, κατὰ τὴν ἀντίληψιν καὶ βεβαιότητα τῶν μαθητῶν, οἱ ὁποῖοι παρηκολούθησαν τὰ πάντα ἐξ ἀρχῆς καὶ συνεταράσσοντο τώρα, διότι μετ' οὐ πολὺ θὰ ἐστεροῦντο τοῦ μόνου στηρίγματος αὐτῶν—τοῦ Διδασκάλου των.

Ἡμεῖς σήμερον βλέπομεν καθαρώτερον τῶν τεταραγμένων ἐκείνων μαθητῶν τὴν ἔννοιαν τῶν λόγων τοῦ Κυρίου. Ἡμεῖς ἔχομεν σήμερον τὸ πλῆρος φῶς τῆς ἀποκεκαλυμμένης Νέας ἐν Χριστῷ Οἰκονομίας, τῆς ὁποίας ἐκεῖνοι μόνον τὴν χαραυγὴν ἔβλεπον μακρόθεν.

Ἐξετάζοντες λοιπὸν τοὺς λόγους τούτους τοῦ Κυρίου ἡμῶν, βλέπομεν τρία κεφαλαιώδη σημεῖα :

Α. «Ἐγὼ»

Τὰ «*ἐγὼ*» τοῦ Χριστοῦ εἶναι μεγαλειώδη. Ταῦτα διαφέρουσιν ἀπὸ τὰ «ἐγὼ» ὅλων τῶν γνωστῶν μεγάλων ἀνδρῶν τοῦ κόσμου. Ὅπως τὰ μεταχειρίζεται ὁ Χριστὸς καὶ ὑπὸ τὰς περιστάσεις, ὑπὸ τὰς ὁποίας τὰ μεταχειρίζεται, πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν δύο τινά: ἢ ἦτο ἀνισόρροπος καὶ τετυφωμένος τις ἐγωϊστής, ἢ ἦτο ὑπεράνθρωπος, θεῖος. Τὸ πρῶτον ἀποκλείεται. Διότι οὐδὲν τὸ ἀσυνάρτητον καὶ ἀνισόρροπον ἀπεκαλύφθη μεταξὺ τῶν λόγων, τοὺς ὁποίους ἐλάλησεν ἢ ἐδίδαξεν, οὔτε δὲ καὶ ἔπραξέ τι προδίδον παράκρουσίν τινα διανοητικήν. Μένει ἄρα τὸ ἕτερον ἀληθές· ὅτι δηλ. ἦτο ὑπεράνθρωπος καὶ θεῖος. Ὅτι ἦτο τοιοῦτος, τὸ ἀπέδειξεν ὅτε ἀνεθεώρει καὶ συνεπλήρου τὰ κενὰ τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου, διεισδύσας μέχρι τῶν μυχιαιτάτων ἐλατηρίων τοῦ ἀνθρώπου—ὅτε ἔλεγεν: «Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη εἰς τοὺς ἀρχαίους, Μὴ φονεύσῃς· *ἐγὼ* ὅμως σᾶς λέγω ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος(*) κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ θέλει εἶσθαι ἔνοχος εἰς τὴν κρίσιν» (Ματθ. ε′. 22).

Ἀπέδειξε τοῦτο ὅτε διεκήρυττεν ὅτι «οὐδεὶς γινώσκει τὸν Υἱὸν εἰμὴ ὁ Πατὴρ οὐδὲ τὸν Πατέρα γινώσκει τις εἰμὴ ὁ Υἱός» (Ματθ. ιά, 23). Ἰσχυρίζετο δηλ. ὅτι τὸ γνωρίζειν αὐτὸν ἦτο τὸ ἀποκλειστικὸν προνόμιον τοῦ Πατρός. ὅπως τὸ γνωρίζειν τοῦ Πατέρα ἦτο τὸ ἀποκλειστικὸν προνόμιον αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ὅτε ὁμιλῶν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ἐτόνιζεν ὅτι «πρὶν γείνῃ ὁ Ἀβραάμ, ἐγὼ εἶμαι» (Ἰωαν. η′, 58). Καὶ τέλος, διὰ νὰ μὴ μακρηγορῶ, εἰς τὴν διδασκαλίαν του ὁμιλῶν μετ' ἐξουσίας, διὰ τῶν παραβολῶν του, διὰ τῶν ὑπερφυσικῶν ἔργων καὶ θαυμάτων του, δι' ὅλων τούτων ἀπέδειξεν ὅτι ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπου, τὸν ὁποῖον ἔβλεπον οἱ σύγχρονοί του, καὶ ὁ ὁποῖος ὑπεβλήθη εἰς ὅλους τοὺς περιορισμοὺς τῶν κοινῶν ἀνθρώπων, μυστηριώδης καὶ ὑπεράνθρωπος ὕπαρξις εἶχε τὴν κατοικίαν αὐτῆς.

Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον μέχρι σήμερον κατέπληξε τὴν ἀνθρωπότητα, οὐδέποτε δὲ θὰ παύσῃ καταπλῆσσον αὐτήν, εἶναι τὸ μεγαλειῶδες ΕΓΩ τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὁποῖον ἐν τῇ ἀποκαλύψει καὶ τῇ Χριστιανικῇ πείρᾳ ἐταυτίσθη πάντοτε μὲ τὸ ὕψιστον καὶ αὐθύπαρκτον ὂν—τὸν Θεόν.

Ὁ Χριστὸς λέγει: «*Ἐγὼ* ἐνίκησα τὸν κόσμον!» Καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐρωτᾷ: «Τίς λοιπὸν εἶσαι Σύ;» Ὁ δὲ Χριστὸς ἀπαντᾷ: «Ἐγὼ εἶμαι Ἐγὼ—ὁ Ἀντικαταστάτης σου, ὁ Λυτρωτής σου—καὶ ὅταν Ἐγὼ νικῶ, θὰ νικήσῃς καὶ σὺ ἐπίσης!»

Β′. Ὁ Κόσμος.

Τί ἐννοεῖ μὲ τὴν λέξιν κόσμος ὁ Χριστός; Ἐννοεῖ τὴν ἐν τῇ ἁμαρτωλῇ καταστάσει ζῶσαν ἀνθρωπότητα: «Ὁ κόσμος ὅλος ἐν τῷ πονηρῷ κεῖται» (Α′. Ἰωάν. ε′. 19). Ἐννοεῖ περαιτέρω τὰς συνηθείας, τὴν κατὰ συνθήκην κατάστασιν τοῦ ψευδοπολιτισμοῦ καὶ τῆς ψευδοευγενείας, τῆς σεμνοτυφίας καὶ τῆς πολυτελοῦς ἐκείνης ζωῆς, ἥτις συνίσταται εἰς ἐπίδειξιν καὶ ἐγωϊσμὸν καὶ ἀπέπνιξε κάθε εὐγενὲς αἴσθημα καὶ πᾶν ὑψηλὸν φρόνημα μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, καὶ οὐδόλως διαφέρει ἀπὸ τὴν ὑποκρισίαν, τὸ ψεῦδος, τὴν ἀχαριστίαν, τὴν καταπάτησιν παντὸς θείου καὶ ἱεροῦ θεσμοῦ καὶ παντὸς δεσμοῦ μεταξὺ τῶν πλασμάτων τοῦ Θεοῦ.

(*) Τὸ «εἰκῇ» (ἀναιτίως) φαίνεται ὅτι εἶναι προσθήκη μεταγενεστέρας χειρός, διότι ἐλλείπει εἰς τὰ ἀρχαιότερα χειρόγραφα.

Αὐτὸς εἶναι ὁ κόσμος, περὶ τοῦ ὁποίου ὡμίλει ὁ Χριστός. Ὁ δὲ σημερινὸς κόσμος οὐδόλως διαφέρει ἐκείνου. Τοὺς Φαρισαίους τῆς ἐποχῆς τοῦ Χριστοῦ διεδέχθησαν ἄλλοι Φαρισαῖοι ὑπὸ τὴν προσωπίδα καὶ τὸ πρόσχημα τοῦ Χριστιανοῦ. Τοὺς ὑποκριτὰς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διεδέχθησαν ἄλλοι ὑποκριταὶ ἀνεπτυγμένοι, εὐγενεῖς, φιλομειδεῖς, εὐπροσήγοροι, πάντοτε ὅμως ὑποκριταὶ μὲ ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως· διότι ἐνῷ ὁμιλοῦν μὲ τόσην γλυκύτητα καὶ μὲ μειδίαμα τόσον ἑλκυστικόν, μηχανεύονται τὰ πάντα, διὰ νὰ καταστρέψουν ὅ,τι καλόν, εὐγενές, ὑψηλὸν καὶ ὠφέλιμον.

Δὲν εἶναι λοιπὸν κόσμος κείμενος ἁπλῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ πονηρίᾳ, τῇ ἀπιστίᾳ, τῇ μοχθηρίᾳ. Ναί, ὁ κόσμος εἶναι κατακεκριμένος· ἐν τούτοις ἀπέκτησε τοιαύτην κυριαρχίαν ἐπὶ τῶν συνειδήσεων τῶν ἀνθρώπων, ὥστε διὰ τὴν ἀναστολὴν τοῦ κακοῦ, διὰ τὴν ἀναχαίτισιν τῆς ἐπικειμένης καταστροφῆς ἔπρεπε νὰ ἔλθῃ τις ὅπως Ἐκεῖνος, ὅστις διεκήρυξεν ὅτι ἐνίκησε τὸν Κόσμον.

Γ'. Ἡ νίκη.

Ὁ Χριστὸς εἶπεν: «Ἐγὼ ***ἐνίκησα*** τὸν κόσμον.» Ἂν ὁ Χριστὸς ἦτο δορυκτήτωρ τις ὡς ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἢ ὁ Ναπολέων ἢ ἄλλος τις ἐκ τῶν μεγάλων στρατηγῶν τῆς ἱστορίας, ἢ ἂν ἦτο κανεὶς Μωάμεθ, ὅστις διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου ἐπέβαλε τὴν θρησκείαν του καὶ τὰς ἀρχάς του, θὰ ἐλέγομεν—κοσμικῶς—ὅτι ὄντως ἐνίκησε τὸν κόσμον. Ἀλλὰ ἐνῷ τοιοῦτό τι δὲν συμβαίνει, ὁ Χριστὸς ἰσχυρίζεται ὅτι ἐνίκησεν, ἀκριβῶς τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν κατέρρεεν ὁλόκληρον τὸ πενιχρὸν οἰκοδόμημά του—πάντοτε κατὰ τὰς ἀντιλήψεις τῶν ἀνθρώπων—καὶ ἀνέμενε καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος τὸ τέλος του τόσον σκληρόν, τόσον τραγικόν. Πῶς ἐξηγεῖται τοῦτο;

Ὁ Χριστὸς δὲν ἐνίκησε μάχην ὑλικήν, κοσμικήν, ἀλλ' ἠθικήν, πνευματικήν, διανοητικήν. Μετεβλήθη ὁλόκληρος ἡ διανοητικότης τῆς ἀνθρωπότητος, χωρὶς νὰ γίνῃ χρῆσις ὅπλων ἢ νὰ χυθῇ αἷμα. Ἡ νίκη δὲ αὕτη ἀνταντανακλαστικῶς ἐπέφερε καὶ ἐπιτυχίαν καὶ νίκην ὑλικήν.

Ὁ Χριστὸς ἐνίκησε τὴν ἁμαρτίαν, ἡ ὁποία ὄχι ἁπλῶς ἐπίεζεν ἀλλ' ἐκράτει αἰχμάλωτον κυριολεκτικῶς τὴν ἀνθρωπότητα. Ἐνίκησε τὰ πάθη, τὴν ἰδιοτέλειαν, τὸν ἐγωϊσμόν, τὴν ἀπιστίαν, τὰ μίση. Εἰσήγαγε τὴν ἀγάπην, τὴν ἀρετήν, τὴν πίστιν, τὸν ἁγιασμὸν ὄχι ἁπλῶς ὡς χιμαιρικὰς καὶ ἀφῃρημένας ἐννοίας, ἀλλ' ὡς πραγματικὰς δυνάμεις ἐν τῇ καθημερινῇ ζωῇ.

Ἐνίκησε διὰ τοῦ χαρακτῆρός Του, διὰ τῆς γαλήνης, τῆς πρᾳότητος, τῆς ἁγνότητός Του.

Ἐνίκησε διὰ τῆς θυσίας Του ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ.

Ἐνίκησε διὰ τῆς ἀγάπης Του. Ἐνίκησε διὰ τοῦ ἁγιασμοῦ Του.

Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ὁ Παῦλος θριαμβευτικῶς ἀνακράζει: «Εἰς πάντα ταῦτα ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ νικήσαντος τὸν κόσμον!» Καθιστάμεθα κάτι περισσότερον ἀπὸ νικηταί. Ἡ νίκη τοῦ Χριστοῦ εἶναι καὶ νίκη ἡμῶν α') διότι ἐνίκησεν ὑπὲρ ἡμῶν· β') διότι στηριζόμενοι ἐπ' Αὐτὸν δυνάμεθα νὰ νικήσωμεν καὶ ἡμεῖς ὁλόκληρον τὴν παροῦσαν κατάστασιν τοῦ κόσμου· γ') διότι πάντοτε δυνάμεθα νὰ καλύψωμεν ἑαυτοὺς μὲ τὴν ἔνδοξον σημαίαν τοῦ Χριστοῦ.

Ὤ, πόσον εὐτυχὴς εἶναι ὁ ἄνθρωπος ὁ καταφυγὼν ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ Χριστοῦ, τοῦ νικητοῦ τῆς ἁμαρτίας, τῆς κοσμικότητος, τῆς διαφθορᾶς, τῆς ὑποκρισίας, τῆς προσπεποιημένης καὶ νόθου κοσμικῆς ζωῆς, διὰ νὰ ἀπολαύσῃ τὸν αἰώνιον θρίαμβον τῶν σεσωσμένων!

Εἴθε πάντες νὰ εὑρεθῶμεν εἰς τὴν ἔνδοξον ταύτην χορείαν τῶν σὺν τῷ Χριστῷ καὶ διὰ τοῦ Χριστοῦ νικησάντων τὸν κόσμον! Ἀμήν.

Π. Γ. Λογγινίδης.

ΝΕΑ ΚΤΙΣΙΣ

«Ἰδού, ποιῶ νέα τὰ πάντα».
(Ἀποκάλ. κα΄. 5).
«Πνεῦμα εὐθὲς ἀνανέωσον ἐντός μου».
(Ψαλμ. να΄. 10).

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τῆς ἀνοίξεως, παρατηροῦμεν πῶς εἰς τὴν πέριξ ἡμῶν φύσιν ὁ Θεὸς κάμνει τὰ πάντα νέα. Ὁ ἥλιος ἀνατέλλει ἐνωρίτερον καὶ αἱ ἡμέραι εἶναι μακρότεραι. Νέα ἄνθη ἀνοίγονται καὶ νέα ἀρνία γεννῶνται. Ἡ ανανέωσις αὕτη τῆς φύσεως μᾶς ὑπενθυμίζει τὸν νέον οὐρανὸν καὶ τὴν νέαν γῆν τοῦ μέλλοντος. Καὶ ἐνίοτε, καθὼς ἐπιποθεῖ τις κατὰ τὸ βάθος τοῦ χειμῶνος τὴν ἔλευσιν τῆς ἀνοίξεως, τοιουτοτρόπως καὶ ἡ καρδία ἐπιποθεῖ ἐκείνην τὴν νέαν γῆν καὶ τὸν νέον οὐρανόν. Ἀλλ' ὅταν σκεπτώμεθα, βλέπομεν ὅτι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον μᾶς χρειάζεται, εἶναι μᾶλλον ***νέον πνεῦμα*** μέσα εἰς τὸν παλαιὸν κόσμον. Καὶ ὅταν ζητῶμεν ἀπὸ τὸν Θεὸν τὸ καλήτερόν Του δῶρον διὰ τὸ νέον ἔτος, δὲν πρέπει νὰ ζητῶμεν τόσον τὴν ἔλευσιν τῆς νέας ἐκείνης ἐποχῆς, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ πρωτίστως «Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοί, Θεέ, καὶ πνεῦμα εὐθὲς ἀνανέωσον ἐντός μου».

Πολλάκις ἡμεῖς, μὲ τὴν αὐταρέσκειάν μας, νομίζομεν ὅτι δὲν εἴμεθα ***ἡμεῖς*** οἱ ἔχοντες ἀνάγκην ἀνανεώσεως, ἀλλὰ οἱ ἄλλοι. Κλίνομεν εἰς τὸ νὰ προσευχώμεθα «Πνεῦμα εὐθὲς ἀνανέωσον ἐντὸς τοῦ φίλου μου, τοῦ γείτονός μου, τοῦ ἐχθροῦ μου». Ἐνῷ πράγματι ἡμεῖς οἱ ἴδιοι χρειαζόμεθα νέαν καρδίαν καὶ νέον πνεῦμα. Τότε πόσον διαφορετικὸς θὰ ἦναι ὁ κόσμος!

Ὁ αἰδ. Δρ. Τζέφφερσον τῆς Νέας Ὑόρκης, ἔχει συγγράψει βιβλίον τι, ὅπου ἐξεικονίζει τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς ἀνανεώσαντα τὰ πάντα κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐνσαρκώσεώς του, ὄχι μεταμορφώσαντα τὴν ὄψιν τῆς γῆς, καὶ τοῦτο ὄχι διὰ τῆς χρήσεως ἰδεῶν καὶ λέξεων, αἵτινες οὐδέποτε ἕως τότε εἶχον ἀκουσθῆ, ἀλλὰ μᾶλλον διότι ἔφερεν εἰς κάθε ζήτημα καὶ εἰς κάθε περίστασιν τὴν νέαν δύναμιν μιᾶς ψυχῆς πεπληρωμένης ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὁ αἰδέσιμος συγγραφεὺς ἀναφέρει τρεῖς τρόπους καθ' οὓς ὁ Ἰησοῦς ἔκαμε νέα τὰ πάντα. Πρῶτον συνέδεσε πράγματα τὰ ὁποῖα εἶχον διαμερισθῆ. Π. χ., ἔλαβε τὴν ἐντολὴν «Θέλεις ἀγαπᾷ Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης

τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς δυνάμεώς σου», καὶ τὴν συνέδεσε μὲ τὴν ἄλλην ἐντολήν, «Θέλεις ἀγαπᾷ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν», τὴν ὁποίαν δευτέραν ἐντολὴν οἱ Ἰουδαῖοι εἶχον ἀφήσει κατὰ μέρος εἰς τρόπον ὥστε ἡ λατρεία τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ὑπηρεσία τοῦ ἀνθρώπου εἶχον ἐντελῶς χωρισθῆ, ἐνῷ πράγματι εἶναι ἀλληλένδετοι. Οὕτω καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ συνδέωμεν τὴν ἐργάσιμον ἡμέραν μὲ τὴν Κυριακήν, οὕτως ὥστε ἡ θρησκεία μας νὰ συνδέεται μὲ τὸ ἐπάγγελμά μας, καὶ τὸ ἐπάγγελμά μας μὲ τὴν θρησκείαν μας.

Πάλιν, ὁ Ἰησοῦς ἔκαμε τὰ πάντα νέα προσθέτων εἰς τὸ λεξικόν μας μίαν λέξιν, ὅταν ἐκάλεσε τὸν Θεὸν ***Πατέρα***. Ἡ λέξις αὕτη δὲν ἦτο ἄγνωστος καὶ πρὸ τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὸς ὅμως ἔκαμεν νέαν καὶ βαθυτέραν χρῆσιν τῆς λέξεως, ὥστε ἤλλαξε ριζικῶς τὴν σκέψιν τοῦ ἀνθρώπου περὶ τοῦ Θεοῦ. Ἔκτοτε ὁ Θεὸς εἶναι «ὁ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ».

Πάλιν, ὁ Ἰησοῦς ἔκαμε τὰ πάντα νέα, δίδων διάφορον ἔμφασιν εἰς πράγματα τινά. Λόγου χάριν, ἐνῷ οἱ Ἰουδαῖοι εἶχον τονίσει ζωηρότατα τὸ ***λειτουργικὸν*** καὶ ***τελετουργικὸν*** μέρος τῆς θρησκείας, ὁ Ἰησοῦς μετέφερε τὴν ἔμφασιν εἰς τὸν ***χαρακτῆρα***. Οἱ Ἰουδαῖοι ἀπέδιδον σημασίαν εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Οἱ Ἰουδαῖοι ἐτόνιζον τὴν θυσίαν, ὁ Ἰησοῦς ἐτόνισε τὸ ἔλεος.

Ἂς σκεφθῶμεν λοιπὸν ὀλίγον σήμερον περὶ τῆς ἀλλαγῆς ταύτης, περὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰ δώσωμεν περισσοτέραν σημασίαν εἰς μερικὰ ἄλλα ζητήματα, καὶ ὄχι τόσον εἰς ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα τώρα προσέχομεν.

1) Ἂς μεταφέρωμεν τὴν προσοχήν μας ἀπὸ τὸν ***ἑαυτόν*** μας εἰς τοὺς ***ἄλλους***. Πολλάκις δὲν συναισθανόμεθα ὅτι ὁ βίος μας εἶναι φίλαυτος καὶ ἐγωϊστικός. Ἀλλὰ πράγματι, τίς εἶναι ὁ σκοπός μου; Εἶμαι εὐχαριστημένος ὅταν ἐγὼ καὶ ἡ οἰκογένειά μου ἔχωμεν ἀρκετὰ πρὸς τὸ ζῆν καὶ ἀναπαυώμεθα; Τίς εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς πνευματικῆς ζωῆς μου; — νὰ σωθῶ ἐγώ; νὰ φθάσω εἰς τὸν οὐρανόν; — μόνος μου; Ὁ Ἰησοῦς λέγει ὅτι τὸ — «Θέλεις ἀγαπᾷ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν» — ἔχει ἴσην ἀξίαν μὲ τὸ — «Θέλεις ἀγαπᾷ Κύριον τὸν Θεόν σου». Ὁ δὲ Κύριος πρὸ πολλῶν αἰώνων εἶπεν εἰς τὸν Βαρούχ, τὸν φίλον τοῦ Ἱερεμίου: «Ζητεῖς εἰς σεαυτὸν μεγάλα; μὴ ζητῆς». Ἡ φίλαυτος ζωὴ δὲν εἶναι ἡ ζωὴ τοῦ πνεύματος, ὥστε δὲν εἶναι εὐάρεστος εἰς τὸν Θεόν.

2) Ἂς μεταφέρωμεν τὴν προσοχήν μας ἀπὸ τὰ ***δικαιώματά*** μας, εἰς τὰ ***καθήκοντά*** μας. Δὲν λέγω ὅτι δὲν ἔχομεν δικαιώματα· βεβαίως ἔχομεν. Εἶχε καὶ ὁ Ἰησοῦς· ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἐζήτει αὐτὰ οὔτε ἔδιδε σημασίαν εἰς αὐτά, ἀπέναντι τῶν καθηκόντων του, τοῦ σκοποῦ τοῦ βίου του. Τὸ νὰ ἔχῃ τις καθήκοντα σημαίνει ὅτι ἔχει ἱκανότητα, ἔχει δυνάμεις, ἔχει ἐπιδεξιότητα, ὥστε τὰ καθήκοντα εἶναι εἰς αὐτὸν τιμή, ὄχι βάρος. Ὁ ὑπηρέτης τοῦ λαοῦ γίνεται ὑπηρέτης, ἐπειδὴ ἐξεύρει νὰ ὑπηρετήσῃ. Ὥστε τὸ καθῆκον γίνεται ***προνόμιον***. Δυστυχῶς πόσοι ἄνθρωποι, εἴτε ὡς ἄτομα, εἴτε ὡς μέλη μιᾶς κοινότητος ἢ ἑνὸς ἔθνους, σκέπτονται πάντοτε καὶ σχεδὸν ἀποκλειστικῶς τὰ δικαιώματά των καὶ τὸ πῶς νὰ διεκδικήσουν ταῦτα. Ἐὰν κατορθώσωμεν νὰ ἀλλάξωμεν τοῦτο, ἀφεύκτως θὰ ἔχωμεν νέον κόσμον.

3) Ἂς μεταφέρωμεν τὴν προσοχήν μας ἀπὸ τὸ ***βάρος τῆς ἐργασίας*** εἰς τὸ ***εὐχάριστον*** καὶ τὸ ***τερπνὸν*** αὐτῆς. Πόσον διαφέρει ὡς πρὸς τοῦτο ὁ εἷς ἀπὸ τὸν

ἄλλον! Μία μαγείρισσα ψάλλει ἐνῷ μαγειρεύει, μία ἄλλη εἶναι πάντοτε σκυθρωπή. Ὁ ἕνας ὑπάλληλος ἐκτελεῖ μὲν τὸ καθῆκόν του καθ' ἡμέραν, ἀλλὰ ὡσὰν νὰ ἦτο ἀγγαρεία, ἐνῷ ὁ ἄλλος μειδιᾷ καὶ προσελκύει τοὺς πελάτας, καὶ πάντοτε ἔχει κἄτι ἐνθαρρυντικὸν ἢ ἀστεῖον ἢ ὠφέλιμον νὰ εἴπῃ εἰς τοὺς συναδέλφους του. Ἡ ζωή μας ἔχει εὐρείας συναφείας, πολὺ εὐρυτέρας παρ' ὅσον ἡμεῖς συνήθως σκεπτόμεθα. Ὁ Βουνιᾶνος εἰς τὸν «Χριστιανὸν Ἀποδημητήν» παριστάνει τὸν δυστυχῆ ἐκεῖνον ἄνθρωπον μὲ τὸ δικράνι, ἐργαζόμενον ἀδιακόπως εἰς τὴν ἀκαθαρσίαν καὶ τὴν λάσπην, καὶ πάντοτε βλέποντα πρὸς τὰ κάτω καὶ μὴ ἀντιλαμβανόμενον τὸν ἄνωθεν αὐτοῦ περιμένοντα ἄγγελον, ὅστις τοῦ προσφέρει χρυσοῦν στέφανον. Τοιουτοτρόπως πολλάκις καὶ ἡμεῖς σκεπτόμεθα τόσον περὶ τῶν δυσκολιῶν τῆς ἐργασίας μας, ὥστε δὲν αἰσθανόμεθα τὴν τιμὴν καὶ ἱκανοποίησιν αὐτῆς. Ἐνῷ ὁ Μωϋσῆς ἦτο βοσκὸς ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Μαδιάμ, ἦσαν καὶ ἄλλοι βοσκοὶ περιπλανώμενοι πλησίον τῆς βάτου ἐκείνης καὶ συνάζοντες βατόμουρα· ἀλλὰ μόνον ὁ Μωϋσῆς ὁ ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἠνεῳγμένους εἶδε τὸ πῦρ τοῦ Κυρίου ἐκεῖ. Ὁ διπλογράφος καὶ ἡ στενογράφος, ἐὰν συναισθάνωνται ὅτι εἶναι ὑπηρέται εἰς μέγα τι ἔργον, ἢ ἐὰν ἐνθυμῶνται ὅτι ὑπηρετοῦν τὸν ***Θεὸν*** καὶ ὄχι ἀνθρώπους, θὰ εὕρουν μεταμορφωμένην τὴν ἐργασίαν των. Ἡ γυναῖκα, ἐνῷ ἐκτελεῖ τὰ ἀτελεύτητα οἰκιακά της ἔργα, ἐὰν σκέπτεται ὅτι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐξυπηρετεῖ τὸν Κύριον, θὰ ἐργάζεται μὲ ὕμνους καὶ μὲ χαράν.

4) Ἃς μεταφέρωμεν τὴν προσοχήν μας ἀπὸ τὸν ***ἐθνισμὸν*** εἰς τὸν ***διεθνισμόν.***

Κάθε ἄνθρωπος πρέπει νὰ καυχᾶται διὰ τὴν πατρίδα του, καὶ νὰ ἀγαπᾷ τὸ ἔθνος του, καὶ νὰ ἐνεργῇ ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ νὰ ἦναι πατριώτης καλὸς καὶ ἔνθερμος. Ἐγὼ δὲν ἐκτιμῶ τὸν Ἀμερικανόν, ὅστις δὲν χαίρει ἐπειδὴ εἶναι Ἀμερικανός, οὔτε τὸν Ἕλληνα ὅστις δὲν χαίρει ἐπειδὴ εἶναι Ἕλλην. Ὁ Ἰησοῦς ἦτο Ἰουδαῖος, καὶ εἶπεν εἰς τὴν Σαμαρείτιδα, «Ἡμεῖς προσκυνοῦμεν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐξεύρομεν· διότι ἡ σωτηρία εἶναι ἐκ τῶν Ἰουδαίων». Ὁ Παῦλος καυχᾶται ὅτι εἶναι «ἐκ γένους Ἰσραήλ, Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων». Ἀλλὰ μ' ὅλα ταῦτα ὁ Ἰησοῦς ἀνήκει εἰς ὅλα τὰ ἔθνη, καὶ ὁ Παῦλος ἦτο ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν, διότι τοιαῦται ψυχαὶ δὲν περιορίζονται μόνον εἰς ἓν ἔθνος. Ὁ ἀληθὴς ὀπαδὸς τοῦ Χριστοῦ χαίρει διὰ τὴν πρόοδον παντὸς λαοῦ, καὶ εἶναι εὐχαριστημένος ὅταν ἔχῃ εὐκαιρίας νὰ ἐργάζηται καὶ ὑπὲρ ἄλλου ἔθνους ἐκτὸς τοῦ ἰδικοῦ του. Καὶ αὐτὰς ἀκριβῶς τὰς ἡμέρας ἔχομεν ἐκτάκτως ἀνάγκην τοῦ πνεύματος τούτου τοῦ διεθνοῦς. Ὁ κόσμος εἶναι πλήρης μικρῶν ψυχῶν καὶ στενῶν ἐγκεφάλων, σκεπτομένων μόνον διὰ τοὺς ἑαυτούς των καὶ μισούντων τὰ ἄλλα ἔθνη. Πολλοὶ νομίζουν ὅτι ἡ πρόοδος ἑνὸς ἔθνους γίνεται μόνον διὰ τῆς καταστροφῆς ἢ τῆς ζημίας τοῦ γείτονος ἔθνους. Πράγματι ὅμως ἡ εὐημερία καὶ εὐτυχία ἑνὸς λαοῦ εἶναι εὐτυχία καὶ διὰ τοὺς γείτονάς του. Τὸ πνεῦμα, τὸ ὁποῖον θὰ καταργήσῃ τὸν πόλεμον καὶ τὴν ἀδικίαν, εἶναι τὸ διεθνὲς πνεῦμα.

5) καὶ τελευταῖον. Ἃς μεταφέρωμεν τὴν προσοχήν μας ἀπὸ τὴν ***Ἐκκλησίαν*** εἰς τὸν ***Χριστόν.***

Δὲν ἔχομεν νὰ καυχηθῶμεν περὶ τῆς Ἐκκλησίας, ἢ μᾶλλον ἡ Ἐκκλησία δὲν ἔχει νὰ καυχηθῇ καθόλου· ἀλλὰ τὸ καύχημά μας εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ ὑπὲρ ἡμῶν ἐσταυρωμένος. Ἐὰν μετρήσωμεν τὴν Ἐκκλησίαν — οἱανδήποτε ἐκκλησίαν —

μὲ τὸ μέτρον τοῦ Χριστοῦ, θὰ ἴδωμεν πόσον ἐλλιπὴς εἶναι. Ἡ ἐκκλησία εἶναι μόνον τὸ σῶμα, ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ καρδία. Τὸ σῶμα ἐνίοτε εἶναι χωλὸν καὶ καχεκτικόν, πληγωμένον καὶ τραυματισμένον· ἀλλὰ τὸ καύχημά μας εἶναι εἰς τὴν κεφαλήν, δηλαδὴ εἰς τὸν Χριστόν. Ὑπάρχουν ἐπίσης ἐκκλησίαι πολλαί, εἷς ὅμως Χριστός. Ἂς μὴ ἐρωτήσωμεν λοιπὸν τόσον πολὺ τί λέγει ἡ Ἐκκλησία, ἀλλὰ μᾶλλον, τί λέγει ὁ Χριστός. Ἂς ἤμεθα μᾶλλον μέλη τοῦ Χριστοῦ, παρὰ νὰ καυχώμεθα ὅτι εἴμεθα μέλη ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς Ἐκκλησίας. Τότε θὰ ἴδωμεν τὰ πάντα ὑπὸ νέαν ἔποψιν, ὥστε θὰ ἦναι ὁ κόσμος οὗτος νέος κόσμος, καὶ τὸ ἔτος τοῦτο τῷ ὄντι νέον ἔτος καὶ εὐλογημένον.

Κάρολος Τ. Ρίγγς.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ

ΟΙ ΕΠΤΑ ΛΟΓΟΙ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

Πρῶτος Λόγος.

«Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι».
(Λουκ. κγ´ 34)

Ποῖοι εἶναι οὗτοι, διὰ τοὺς ὁποίους ὁ Χριστὸς παρακαλεῖ τὸν Πατέρα; Εἶναι οἱ Ρωμαῖοι στρατιῶται, ἀγροῖκοι, σκληροί, αὐτοὶ οἵτινες τὸν περιέπαιξαν, τὸν ἔπτυσαν, τὸν ἐμαστίγωσαν, ἄνδρες εἰς οὓς τὸ αἷμα καὶ ἡ σκληρότης ἦσαν συνήθη πράγματα, ἄνδρες ἐκ τῶν καρδιῶν τῶν ὁποίων ἔλειπεν ἡ εὐσπλαγχνία. Ἦσαν αὐτοί, οἵτινες τὸν συνέλαβον, τὸν ἐσταύρωσαν, διατρυπήσαντες δι' ἥλων τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ. Αὐτοὶ οἱ κάμνοντες τοιαῦτα καὶ μὴ γνωρίζοντες τί ποιοῦσιν.

Αὐτὸ εἶναι ἀκριβῶς, τὸ ὁποῖον συμβαίνει πολλάκις καὶ μὲ ἡμᾶς. Δὲν ἠξεύρομεν τί ποιοῦμεν.

Σταυρώνουσι τὸν Κύριον τῆς Δόξης καὶ δὲν τὸ γνωρίζουσι. Σταυρώνουσι τὸν Σωτῆρα, ὡς νὰ ἦτο εἷς κακοῦργος, ἢ ὡς ἂν ἐλιθοβόλουν ἕνα κύνα. Παρατήρησον αὐτοὺς ἀκριβῶς κάτωθεν τοῦ Σταυροῦ, φιλονεικοῦντας διὰ τὰ ἐνδύματά του, θέτοντας κλῆρον ἐπὶ τὸν ἱματισμόν του. Τοῦτο εἶναι τὸ ὅλον, διὰ τὸ ὁποῖον αὐτοὶ φροντίζουσιν. Ἀδιαφοροῦσι διὰ τὸν Ἐσταυρωμένον, δὲν γνωρίζουσι τί ποιοῦσι. Βεβαίως τοῦτο εἶναι τὸ χείριστον ἐξ ὅλων, ἡ ἄγνοια.

Ὢ! πόσον ὀλίγα γνωρίζομεν ἐξ ὅσων ἔπρεπε νὰ γνωρίζωμεν. Ἰδοὺ ὅμως ὁ Ἐσταυρωμένος παρακαλεῖ τὸν Πατέρα διὰ τοὺς δημίους του. Καὶ δι' ἡμᾶς ποσάκις ἄραγε λέγει: «Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσιν».

Ἂς ἑνώσωμεν μετὰ τοῦ Χριστοῦ τὰς δεήσεις μας. Πάτερ, συγχώρησόν μας, διότι δὲν ἐξεύρομεν τί κάμνομεν. Ποσάκις ἐλυπήσαμεν καὶ ἐσταυρώσαμεν διὰ τῶν σκέψεων καὶ τῶν λόγων καὶ τῶν ἔργων μας τὸν Σωτῆρά μας!

Δεύτερος Λόγος.

«Σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔση ἐν τῷ Παραδείσῳ».
(Λουκ. κγ'. 43).

Οἱ στρατιῶται φωνάζουν, φιλονεικοῦν, οἱ Ἀρχιερεῖς συζητοῦν, αἱ γυναῖκες κλαίουν. Ἀλλ' ὑπεράνω πάντων, τί παράδοξος γλῶσσα λαλεῖται πρὸς τοὺς συνεσταυρωμένους μετὰ τοῦ Χριστοῦ! Εἶναι ἡ ἔνδοξος γλῶσσα τῆς ἀγάπης, ἡ γλῶσσα τῆς νίκης. Μία ψυχὴ ἀθάνατος, διὰ τὴν ὁποίαν ἐπὶ τόσα ἔτη ὁ Θεὸς ἠγωνίσθη, ἐκερδήθη ἐπὶ τέλους.

Ὤ! πόσον μακρὰν τοῦ προσώπου τοῦ Θεοῦ εἶχε πετάξει ἡ ψυχὴ τοῦ λῃστοῦ! Καμμία φωνὴ δὲν εἶχεν ἐγγίσει αὐτόν, καμμία δὲν ἠδυνήθη νὰ φθάσῃ καὶ κρατήσῃ αὐτὸν ἀπὸ τὴν κατωφέρειαν.

Εἰς μάτην ὁ Θεὸς ἐκ παιδικῆς ἡλικίας περιέβαλεν αὐτὸν μετὰ γηΐνης εὐλογίας. Εἰς μάτην ἡ μήτηρ του μὲ ὑπομονὴν καὶ γλυκύτητα ἠγωνίσθη δι' αὐτόν, ἄλλοτε συμβουλεύουσα, ἄλλοτε ἐπιπλήττουσα ἢ παροτρύνουσα καὶ ἴσως προσευχομένη δι' αὐτόν. Ὅλα εἰς μάτην! Ἡ καρδία τοῦ λῃστοῦ ὁλονὲν ἐσκληρύνετο, ἕως οὗ ἔφερεν αὐτὸν εἰς τὸν διὰ τοῦ σταυροῦ θάνατον.

Εἰς ἀγωνιώδεις στιγμὰς φρικτοῦ θανάτου, οὐδεὶς ὑπάρχει ὁ δυνάμενος νὰ σώσῃ αὐτόν. Πάντες τὸν ἐγκατέλειψαν, καὶ εἰς τὰς τελευταίας αὐτοῦ στιγμὰς συναισθάνεται τὴν ἀπώλειάν του καὶ σκέπτεται ὅτι οὐδέποτε θὰ εὕρῃ ἀνάπαυσιν. Καὶ ἐν τούτοις ἀκόμη πλησίον τῆς ψυχῆς του εὑρίσκεται ὁ Θεός, ἀναμένων εἰσέτι.

Καθ' ὅλην τὴν ζωήν του ὁ λῃστὴς ἀπέφυγε τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ· καὶ ὅμως εἰς τὰς τελευταίας τρομερὰς στιγμάς του, εὑρίσκει τὸν Θεὸν ἀναμένοντα τὴν ἐπιστροφήν του ἀκόμη.

Πλησίον του, παρὰ τὸ πλευρόν του, ὑπάρχει ἄλλος Σταυρὸς ὡς ὁ ἰδικός του, μὲ τὰ ἴδια καρφία. Σταυρός, εἰς ὃν κρέμαται ὁ ἀγαπητὸς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ἀποθανὼν εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἁμαρτωλοῦ, εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ τοῦ λῃστοῦ καὶ τὸ αἷμα τοῦ Ὁποίου καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πᾶσαν ἁμαρτίαν. Ὄχι ἐκαθάρισεν, ἀλλὰ ***καθαρίζει*** συνεχῶς· ὄχι μεγάλας ἢ μικράς, ἀλλὰ ***πᾶσαν*** ἁμαρτίαν.

Πρὸς τὸν Σταυρὸν τοῦτον στρέφεται ὁ λῃστής, ἐκεῖ συναντᾷ τὸ πρόσωπον τῆς ἀγάπης, ὅπερ ἀπέφυγε καθ' ὅλην τὴν ζωήν του. Παρ' αὐτοῦ δὲ ἀκούει τὸ γλυκὺ καὶ παρήγορον ἐκεῖνο ΣΗΜΕΡΟΝ.

Ἂς κράξωμεν μετὰ τοῦ λῃστοῦ, ὅταν εὑρισκώμεθα εἰς θλίψεις, εἰς δοκιμασίας, εἰς πειρασμούς, τὸ σωτήριον «Μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ Σου» καὶ θέλομεν ἀκούσει ταχέως, διότι Αὐτὸς εἶναι ταχὺς εἰς τὰς ὑποσχέσεις Του, περισσότερον παρ' ὅ,τι ἡμεῖς ἐλπίζομεν: «Σήμερον, ναί, σήμερον θέλεις εἶσθαι μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ».

Αἱ ἰδικαί μας καρδίαι πιθανὸν νὰ μὴ ἦναι τόσον σκληραί, ὅσον αἱ τῶν λῃστῶν· ἴσως ἐλάβομεν τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν μας.

Ποσάκις ὅμως δὲν εἴμεθα περίλυποι μέχρι θανάτου διὰ τὸ ἀπατηλὸν τῆς καρδίας μας καὶ διὰ τὰς πτώσεις μας! Φοβοῦ, ἀγαπητέ μου ἀδελφέ, τὴν ἀπατηλότητα, τὴν ὑπουλότητα τῆς ἰδίας σου καρδίας καὶ μὴ ἐμπιστεύου ποτὲ εἰς αὐτήν, ἀλλὰ

κράζε πρὸς τὸν Σωτῆρά σου: «Μνήσθητί μου, Κύριε». Καὶ ἰδοὺ καὶ τὸ παρήγορον «Σήμερον». Σήμερον, ἐσυγχωρήθης. Σήμερον, θὰ λάβῃς παρηγορίαν καὶ ἀνακούφισιν.

Τρίτος Λόγος.

«Γύναι, ἰδοὺ ὁ υἱός σου. Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου».
(Ἰωάν. ιθ΄. 26).

Ἔφθασεν ἤδη ἡ ὥρα, καθ᾽ ἣν ὁ Χριστὸς ἔμελλε νὰ ἀφήσῃ τὴν γῆν, τὴν πατρίδα Του καὶ τὴν ἐπίγειον μητέρα Του. Ἔπρεπε νὰ ρίψῃ μακρὰν κάθε πρᾶγμα, ποῦ καθιστᾷ τὴν ἀνθρωπίνην ζωὴν πολύτιμον καὶ γλυκεῖαν, εὐγενῆ καὶ ἀγαπητήν.

Καὶ αὐτός, καθὼς καὶ ἡμεῖς, δὲν ἠδύνατο νὰ φέρῃ τίποτε μεθ᾽ ἑαυτοῦ ἀποθνήσκων. Καὶ σὺ ὡσαύτως, μῆτερ τοῦ Χριστοῦ, καὶ σὺ ἡ εὐλογημένη μεταξὺ τῶν γυναικῶν ἔπρεπε νὰ δοκιμάσῃς τὴν ἀγωνίαν τοῦ χωρισμοῦ· ναί, σὺ ἔπρεπε νὰ κάμῃς τὴν ἰδικήν σου θυσίαν, ἣν οὐδεὶς παρὰ μόνον σὺ ἠδύνασο νὰ κάμῃς, θυσιάζουσα τὴν μητρικήν σου καρδίαν.

Ὁ κόσμος (ὁ σαρκικὸς) ἀπέθανεν ἤδη διὰ τὸν Χριστὸν καὶ ὁ Χριστὸς διὰ τὸν κόσμον. Ἀλλὰ μήπως αὐτὸ εἶναι ὅλον; Ὁ Χριστὸς κατέλυσε. Δὲν θέλει συμπληρώσει; Ὁ Χριστὸς ἀπέθανε. Δὲν θέλει ἀναστηθῇ πάλιν;

Μάλιστα! Ὁ Χριστὸς ἀπέθανε διὰ νὰ ἀναστηθῇ, γενόμενος οὕτως ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων, χαρίζων εἰς ἡμᾶς τὴν ἀνάστασιν καὶ μετ᾽ αὐτῆς τὴν αἰώνιον ζωήν.

«Γύναι, ἰδοὺ ὁ υἱός σου!»... Ὑπὸ τὸν Σταυρὸν ἐκτυλίσσεται ἡ συγκινητικὴ σκηνή. Ἡ κατεσπαραγμένη μητρικὴ καρδία εὑρίσκει νέον υἱόν, τεθέντα εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἀποθνήσκοντος ὑπ᾽ Αὐτοῦ τοῦ Ἐσταυρωμένου, ὅστις λησμονῶν τοὺς πόνους καὶ τὰς ἀλγηδόνας Του, δίδει παρηγορίαν, ἐνίσχυσιν καὶ συντροφιὰν εἰς τὴν ἐγκαταλελειμμένην μητέρα, ἥτις θέλει πάντοτε ἐνισχύσει τὸν θετὸν υἱόν της διὰ τῆς καθαρότητος καὶ ἁγιότητός της.

Καὶ ἰδού, Ἀπόστολε, εἰς σέ, ὃν ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν, ἰδοὺ ἓν καθῆκον ἀνατιθέμενον παρὰ τοῦ διδασκάλου Σου, «ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου». Πλησίον τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ λαμβάνοντες τὸν καθαρισμὸν τῶν ἁμαρτιῶν μας διὰ τοῦ αἵματός Του, λαμβάνομεν καὶ παραγγελίας: «Ἰδοὺ οἱ ἀδελφοί σας, δι᾽ οὓς ὀφείλετε νὰ ἐργασθῆτε».

Εἰς τὰς οἰκίας μας, εἰς τὴν καθημερινήν μας ζωήν, εἰς τὰ πράγματα τὰ ὁποῖα κεῖνται πλησίον μας, εἰς αὐτὰ ὅλα ὑπάρχουσι τὰ καθήκοντα, τὰ ὁποῖα ὁ Σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ μᾶς δεικνύει διὰ νὰ ἐκπληρώσωμεν. Ναί, ἂς μὴ λησμονῶμεν τὰς τελευταίας παραγγελίας τοῦ Διδασκάλου μας: «Ἰδοὺ οἱ ἀδελφοί σας». Ἐργασθῆτε ὑπὲρ αὐτῶν διὰ τῆς αγαθότητος, διὰ τῆς ἀμοιβαίας συγχωρήσεως, διὰ τῆς πρὸς πάντας ἀγάπης σας.

Τέταρτος Λόγος.

«Θεέ μου, Θεέ μου,
διατί μὲ ἐγκατέλιπες;»
(Ματθ. κζ΄. 46).

Ὅλοι διήλθομεν τὸν κύκλον τῆς θλίψεως. Αἱ σκληρότητες τοῦ κόσμου, οἱ χωρισμοὶ προσφιλῶν μας προσώπων, ὁ θάνατος, αἱ ἀσθένειαι ἔχουν ἀφήσει ἴχνη

τῆς διαβάσεως αὐτῶν ἐφ' ἡμῶν. Ἀλλ' ὅλα ταῦτα ὁ Ἐσταυρωμένος τὰ ἐνίκησε διελθών. Τὴν στιγμὴν ταύτην διέρχεται διὰ θλίψεως ἐντελῶς ἀγνώστου εἰς ἡμᾶς. Ὑποφέρει χωρὶς γογγυσμὸν ἢ τὸν ἐλάχιστον θόρυβον. Οὐδεὶς ὀφθαλμὸς εἶδε τὸν ἀγῶνα, ὃν διῆλθεν ἐν Γεθσημανῇ.

Τοιουτοτρόπως καὶ τώρα μόνος ἀγωνιᾷ. Ὁ Ἰσραὴλ ἀγωνίζεται νὰ ἀνακαλύψῃ τί εἴδους ἄνθρωπος εἶναι αὐτός, εἰς τὸν ὁποῖον τὰ πλήθη συνέρρεον· ἀλλ' ὁ Ἐσταυρωμένος σιωπᾷ. Μόνον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν προφέρει λέξεις τινάς, δεικνύων ὅτι πᾶσα ζωὴ δὲν ἐξέλιπεν ἀκόμη ἀπ' Αὐτόν. Αὐξάνει ὁλονὲν ἡ ἀγωνία, ἥτις εἶναι σχεδὸν μυστηριώδης, μία ἀγωνία ἁγίας ψυχῆς, ἥτις γνωρίζει ἑαυτήν, ποία εἶναι καὶ εἰς ποῖον ἀνήκει. Καὶ ὅμως βοήθεια δὲν ἔρχεται ἐκ τοῦ Θεοῦ. Ἀγωνία πίστεως, ἡ ὁποία ἐν τούτοις ἀποθνήσκει λησμονηθεῖσα, ἀγωνία ἐλπίζουσα καὶ ἀποθαρρυνομένη τὴν τελευταίαν στιγμήν.

Ποία ἀγωνία ἐμπορεῖ νὰ συγκριθῇ πρὸς ταύτην; Περιβλέπει διὰ δικαιοσύνην καὶ δὲν εὑρίσκει αὐτήν, οὐδὲν σημεῖον εἰς τὸν οὐρανὸν διὰ δύναμιν, οὐδὲν σημεῖον εἰς τὴν γῆν δι' ἔλεος. Ἀναμένει, ἀναμένει καὶ δὲν βλέπει χαραυγήν. Ἀλλ' εἶναι δυνατὸν νὰ ἐσμικρύνθη ὁ βραχίων τοῦ Κυρίου, καὶ νὰ μὴ δύναται νὰ τὸν φθάσῃ;...

Εἰς τοιαύτην ἀγωνιώδη στιγμὴν κράζει: «Θεέ μου, Θεέ μου, διατί μὲ ἐγκατέλιπες;» Ὅλαι αἱ ὁδοὶ τοῦ Κυρίου εἶναι ὁδοὶ χάριτος καὶ ἀληθείας, ἀλλ' ὑπάρχουν περιστάσεις, κατὰ τὰς ὁποίας δὲν βλέπομεν χάριν, δὲν βλέπομεν ἔλεος χαρᾶς· ὄχι φῶς, ἀλλὰ σκότος, ζοφερώτερον τοῦ σκότους τῆς Αἰγύπτου. Αὐταὶ εἶναι ἐνίοτε αἱ ἅγιαι βουλαὶ τοῦ Ὑψίστου, αἱ ἄγνωστοι εἰς ἡμᾶς. Τοῦτο συμβαίνει εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ ὁ Χριστὸς ἦτο ἄνθρωπος ὡς ἡμεῖς, καὶ διὰ τοῦτο τώρα ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ἐνῷ ὑποφέρει φορτωμένος ὅλην τὴν ἀνθρωπίνην ἁμαρτίαν, ἔχων ἀνάγκην δυνάμεως, ἐξεχύθη αὕτη ὡς ὕδωρ, τὰ ὀστᾶ του παρέλυσαν, ἡ καρδία του ἐμαλάχθη ὡς κηρός, ἡ γλῶσσά του ἐστέγνωσεν.

Ὢ ἀγωνία ἀνεκδιήγητος, ἀνεκλάλητος, ἣν μόνον οἱ ἅγιοι δύνανται νὰ ἐννοήσωσιν! Ἀγωνία μιᾶς ὥρας, καθ' ἣν ὁποῖος μαρασμὸς καρδίας! Ὁ ἴδιος ὁ Πατὴρ ἀποκρύπτει τὸ πρόσωπόν Του ἀπὸ τὸν πεφιλημένον Υἱόν Του καὶ οὗτος ἀνακράζει: «Θεέ μου, Θεέ μου, διατί μὲ ἐγκατέλιπες.»

Ἐνίοτε, εἰς κρισίμους περιστάσεις τῆς ζωῆς μας, αἰσθανόμεθα ὅτι ὁ Θεὸς ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπόν Του ἀφ' ἡμῶν. Τοῦτο γίνεται διὰ νὰ μὴ ἤμεθα πιστοὶ μόνον ὅταν ὁ Θεὸς ἦναι πλησίον μας, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἦναι μακράν μας. Καὶ τότε μετὰ πίστεως ἂς ἐξέρχεται τῶν χειλέων μας τὸ «Θεέ μου, Θεέ μου».

Ποσάκις ὅμως τἀνάπαλιν ἡμεῖς κρυπτόμεθα ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ τότε ἀκούομεν τὴν φωνήν Του: «Τί σοὶ ἔκαμα, λαέ μου; Ὢ τέκνον μου, διατί μὲ ἐγκατέλιπες;» Ἂς ἔλθωμεν πλησίον τοῦ Θεοῦ, ἂς μάθωμεν δὲ νὰ ἤμεθα πιστοὶ καὶ ὅταν ἀκόμη μᾶς φαίνεται ὅτι ὁ Θεὸς μᾶς ἐγκατέλιπεν. Ἂς μὴ ἀκούσωμεν ποτὲ τὴν παραπονετικὴν φωνὴν τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἀπεμακρύνθημεν ἀπ' Αὐτοῦ.

(ἀκολουθεῖ) ***Εὐαγγελία Π. Οἰκονόμου.***

ΤΑ ΘΑΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ

ὑπὸ ΡΙΧΑΡΔΟΥ ΤΡΕΝΤΣ (Richard Trench)

(Κατ' ἐπιτομὴν ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ)

(Συνέχεια)

Θ'.

Ἡ θεραπεία τοῦ παραλυτικοῦ

(Ματθ. θ'. 1—8, Μάρκ. β'. 1—12, Λουκ. ε'. 17—26).

Ἡ θεραπεία αὕτη ἔλαβε χώραν ἐν Καπερναούμ, καθ' ἣν ἐποχὴν ἐδίδασκεν ἐκεῖ ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ διαφόρων Φαρισαίων καὶ νομοδιδασκάλων, ἐλθόντων «ἐκ πάσης κώμης τῆς Γαλιλαίας καὶ Ἰουδαίας καὶ Ἱερουσαλήμ». Τόσος δὲ ἦτο ὁ συνωστισμός, ὥστε ἡ οἰκία ἐν τῇ ὁποίᾳ ὁ Κύριος ἐδίδασκε τὸν λαὸν ἐγέμισε καὶ ἀπεκλείσθη καὶ ἄνθρωποί τινες προσελθόντες μὲ ἕνα παραλυτικὸν ὅπως ζητήσωσι τὴν θεραπείαν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Κυρίου, δὲν ἠδύναντο νὰ πλησιάσωσι κἂν εἰς τὴν θύραν ἐξ αἰτίας τοῦ ὄχλου. Διὸ ἀνελθόντες ἐπὶ τῆς στέγης τῆς οἰκίας καὶ χαλάσαντες ἓν μέρος αὐτῆς διὰ τῆς ἀφαιρέσεως τῶν κεραμίδων, κατεβίβασαν τὸν παραλυτικὸν διὰ σχοινίων ἐντὸς τοῦ δωματίου ὅπου ἐκάθητο ὁ Χριστὸς διδάσκων (1).

Ὁ φιλάνθρωπος Σωτήρ, ὅστις εἰς οὐδεμίαν ἀνθρωπίνην ἀνάγκην ἔμενεν ἀδιάφορος, ἐσπλαγχνίσθη τὸν παραλυτικόν, ἀλλὰ πρωτίστως ἐξετίμησε τὴν πίστιν αὐτοῦ τε καὶ τῶν φίλων του, οἵτινες δὲν ἀπεθαρρύνθησαν ἀπέναντι τῶν δυσχερειῶν, ἀλλ' ὑπερενίκησαν πάντα τὰ ἐμπόδια, ὅπως φέρωσι τὸν πάσχοντα φίλον αὐτῶν εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ μεγάλου Ἰατροῦ, πιστεύοντες ὅτι οὕτω θὰ ἐθεραπεύετο ἀσφαλῶς (2).

Διὰ τοῦτο ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν παραλυτικὸν λέγει, «***Τέκνον, ἀφέωνταί σοι***

(1) Οἱ ἑρμηνευταὶ περιγράφουσι διαφοροτρόπως τὴν ὡς ἄνω ἐνέργειαν τῶν φίλων τοῦ παραλυτικοῦ. Τινὲς φρονοῦσιν ὅτι ἡ οἰκία ἐκείνη, ὅπως αἱ πλεῖσται οἰκίαι τῆς Παλαιστίνης ἔτι καὶ σήμερον, ἐστεγάζετο διὰ δώματος (ταράτσας), εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήρχετο ἐξωτερική τις κλῖμαξ. Ἑπομένως οἱ φέροντες τὸν παραλυτικόν, ἀνελθόντες εἰς τὸ δῶμα διὰ τῆς κλίμακος ταύτης, κατεβίβασαν τὸν πάσχοντα διὰ τῆς ὀπῆς, ἥτις συνεκοινώνει μὲ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς οἰκίας. Ἄλλοι στηριζόμενοι εἰς τὰς λέξεις «διὰ τῶν κεράμων», (Μάρκ.), φρονοῦσιν ὅτι ἡ οἰκία ἐστεγάζετο διὰ στέγης ἐκ κεραμιδίων, τὰ ὁποῖα ἀφῃρέθησαν, καθὼς καὶ ἡ ξυλεία τοῦ μέρους ἐκείνου τῆς στέγης, ὅπερ ἦτο ἀκριβῶς ἄνωθεν τοῦ σημείου, ὅπου ἐκάθητο ὁ Ἰησοῦς. Ἄλλοι πάλιν φαντάζονται ὅτι ἡ οἰκία ἦτο ἐκτισμένη κατὰ τὸ Ρωμαϊκὸν σύστημα, ἤτοι συνίστατο ἀπὸ δωμάτια ἐκτισμένα τριγύρω μιᾶς ἐσωτερικῆς αὐλῆς, οἱ δὲ φίλοι τοῦ παραλυτικοῦ, ἀνελθόντες ἐπὶ τῆς στέγης ἑνὸς τῶν δωματίων τούτων, κατεβίβασαν τὸν παραλυτικὸν ἐντὸς τῆς αὐλῆς, ὅπου ὁ Ἰησοῦς, κατ' αὐτούς, ἐκάθητο διδάσκων. Ἐκ τῶν τριῶν ὡς ἄνω ἑρμηνειῶν, ἡ δευτέρα συμβιβάζεται κάλλιον τῶν ἄλλων πρὸς τὰ ἱερὰ κείμενα.

(2) Τὸ «ἰδὼν τὴν πίστιν αὐτῶν» δὲν πρέπει νὰ ἐννοηθῇ ὡς ἀναφερόμενον μόνον πρὸς τοὺς φίλους τοῦ παραλυτικοῦ, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν ἴδιον, ὡς ὁ Χρυσόστομος ὀρθῶς παρατηρεῖ.

αἱ ἁμαρτίαι σου » (Μάρκ. β'. 5). Τοῦτο εἶναι διδακτικὸν παράδειγμα τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ὁ Κύριος δίδει ***πρὶν ἢ*** ὁ ἄνθρωπος ζητήσῃ καὶ ***καλήτερα*** τῶν ὅσα ζητεῖ. Διότι ἀναμφιβόλως ὁ παραλυτικὸς καὶ οἱ φίλοι του τὸ πολὺ τὴν σωματικήν του θεραπείαν ἤλπιζον νὰ ἐπιτύχωσιν. Ἐν τούτοις, ἐπειδὴ γνωρίζομεν ὅτι ὁ Θεὸς οὐδεμίαν ἁμαρτίαν συγχωρεῖ, ἂν μὴ ὁ ἁμαρτωλὸς μετανοήσῃ ἀπ' αὐτῆς, πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ὁ παραλυτικὸς εἶχεν ἐν τῇ καρδίᾳ του συναίσθησιν τῆς ἁμαρτωλῆς του καταστάσεως, ἴσως ὡς αἰτίας τῆς σωματικῆς του παθήσεως, καὶ μετάνοιαν καὶ λύπην δι' αὐτήν, ἤρκει δὲ ἡ τοιαύτη συναίσθησις καὶ ἂν ἀκόμη δὲν εἶχεν ἐξωτερικευθῆ διὰ λέξεων, ὅπως ἐπισύρῃ τὴν εὐσπλαχνίαν καὶ τὸ ἔλεος τοῦ Φίλου τῶν ἁμαρτωλῶν. Εἰς ἄλλας θεραπείας, ἃς ἐνήργησεν ὁ Ἰησοῦς, ἡ ψυχικὴ εὐλογία ἐπηκολούθησε ***μετὰ τὴν σωματικὴν ἴασιν*** (Λουκ. ιζ'. 19, Ἰωάν. ε'. 14). Ἡ ἀναστροφὴ τῆς σειρᾶς εἰς τὴν περίστασιν τοῦ παραλυτικοῦ τούτου τῆς Καπερναούμ, ἔχει βεβαίως κἄποιον λόγον· καὶ ὁ λόγος δὲν δύναται νὰ ἦναι ἄλλος ἢ ὁ ἀνωτέρω ἐκτιθέμενος, ὅτι δηλ. ὁ παραλυτικός, προσερχόμενος ἐν πίστει πρὸς τὸν Χριστόν, ᾐσθάνετο καὶ ἐλυπεῖτο διὰ τὰς ἁμαρτίας του.

«***Ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου!***» Οἱ γογγυσταὶ Φαρισαῖοι ὀρθῶς ἐννόησαν ὅτι διὰ τῶν λέξεων τούτων ὁ Ἰησοῦς δὲν ἐξέφραζεν ἁπλῆν εὐχὴν ἢ σύστασιν πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ παραλυτικοῦ, ἀλλ' ὅτι Αὐτὸς ἰδίῳ ὀνόματι καὶ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ συνεχώρει αὐτάς. Τὸ δὲ συγχωρεῖν ἁμαρτίας πολὺ ὀρθῶς διέκριναν καὶ ἐχαρακτήρισαν ὡς δικαίωμα ἀποκλειστικὸν τοῦ Θεοῦ.

Ὅπως, προκειμένου περὶ ἀνθρωπίνων χρεῶν, μόνον ἐκεῖνος, εἰς τὸν ὁποῖον ὀφείλεται τὸ χρέος, ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς ἀφέσεως αὐτοῦ, οὕτω καὶ τὴν ἁμαρτίαν, ἥτις εἶναι ἀδίκημα κατὰ τοῦ Θεοῦ, μόνος ὁ Θεὸς δύναται νὰ συγχωρήσῃ. Διὰ τοῦτο εἶπον ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν οἱ ἐπικριταὶ οὗτοι τοῦ Κυρίου ἡμῶν: «***Οὗτος βλασφημεῖ***».

Ἀξίζει τὸν κόπον νὰ σημειώσωμεν ἐνταῦθα τὴν σημασίαν, ἣν ἐνέχει εἰς τὰς μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου σχέσεις ἡ λέξις «βλασφημία», ὡς ταύτην μεταχειρίζεται ἡ Ἁγ. Γραφή. Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἡ λέξις δὲν εἶχε τοιαύτην σημασίαν ἢ βαρύτητα· δι' αὐτοὺς ***βλασφημῶ*** ἐσήμαινεν ἁπλῶς «λέγω κακόν τι» (τὸ ἀντίθετον τοῦ «εὐφημῶ»), ἢ «ἀναφέρω τι δυσοίωνον». Μόνον ὁ Μονοθεϊσμὸς συμπεριέλαβεν ὑπὸ τὴν βλασφημίαν οὐ μόνον τὴν χρῆσιν ὕβρεων καὶ προσβολῶν κατὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν οἰκειοποίησιν, ἐκ μέρους ἑνὸς πλάσματος, τιμῶν, προνομίων καὶ δικαιωμάτων ἀνηκόντων ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν Πλάστην (Ματθ. κς' 65, Ἰωάν. ι'. 36).

Ὁ Κύριος ἡμῶν, «***διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ***» γνωρίσας ὅτι οἱ Φαρισαῖοι καὶ Γραμματεῖς ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν κατηγοροῦσιν αὐτὸν ἐπὶ βλασφημίᾳ, ἀναλαμβάνει εὐθὺ νὰ τοὺς ἀποστομώσῃ. Ἐν πρώτοις, φανερώνων εἰς αὐτοὺς ὅτι διατελεῖ ἐν γνώσει τῶν μυχίων αὐτῶν σκέψεων, ἀποκαλύπτει ἑαυτὸν ὡς καρδιογνώστην, ἄρα ὡς Θεὸν (Α'. Σαμ. ις'. 7, Α'. Χρον. κη'. 9, Β'. Χρον. ς'. Ἱερεμ. ιζ'. 10). Δεύτερον, τοὺς ἐπιπλήττει διὰ τὴν πονηρίαν καὶ σκληρότητα αὐτῶν καὶ ἀπαντᾷ εἰς τὰ ἐπιχειρήματα, ἅτινα διελογίζοντο. Ἔλεγον, ὡς φαίνεται, καθ' ἑαυτούς:

«Ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶναι βλάσφημος. Ἀλλ' εἶναι καὶ ἀγύρτης· διότι οἰκειοποιεῖται Θεῖα προνόμια καὶ δικαιώματα, εἰς τὰ ὁποῖα δὲν δύναται νὰ συλληφθῇ ψευδόμενος, ἀφοῦ τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν οὐδεὶς ὑπάρχει ἀνθρώπινος ἔλεγχος ἢ ἐξωτερικὴ ἀπόδειξις». Καὶ εἰς ταῦτα ἀπαντᾷ ὁ Κύριος ἡμῶν· «***Τί εἶναι εὐκολώτερον; Νὰ εἴπω, Ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου, ἢ νὰ εἴπω, Σηκώθητι καὶ περιπάτει;*** Τὸ πρῶτον, βεβαίως· διότι ἐκεῖνο μὲν δὲν δύνασθε νὰ τὸ ἐξελέγξητε, ἐνῷ ἐὰν εἴπω εἰς τὸν παραλυτικὸν νὰ σηκωθῇ καὶ δὲν τὸ ἐκτελέσῃ, θὰ ἀποδειχθῶ ἀμέσως ψεύστης. Λοιπόν, διὰ νὰ σᾶς ἀποδείξω ὅτι ἔχω δικαίωμα νὰ συγχωρῶ ἁμαρτίας, θὰ ἐκτελέσω καὶ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δύνασθε ἀμέσως νὰ ἐξελέγξητε».

Τότε λέγει πρὸς τὸν παραλυτικόν, «***Πρὸς σὲ λέγω, Σηκώθητι καὶ σήκωσον τὸ κλινίδιόν σου καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. Καὶ παρευθὺς ἐγερθεὶς ἐνώπιον αὐτῶν, ἐσήκωσε τὸ κλινίδιον, ἐφ' οὗ κατέκειτο καὶ ἀνεχώρησεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, δοξάζων τὸν Θεόν***».

Οἱ ἱεροὶ Εὐαγγελισταὶ δὲν μᾶς πληροφοροῦσι περὶ τῆς ἐντυπώσεως, ἣν τὸ ὡς ἄνω θαῦμα ἐνεποίησεν εἰς τοὺς Φαρισαίους· ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ὑστέρων, αὐτῶν αἱ φρένες καὶ αἱ καρδίαι οὐδόλως κατενύγησαν ἐκ τῆς ἐκφάνσεως ταύτης τῆς Θείας ἰδιότητος τοῦ Ἰησοῦ, ἀλλ' ἐξηκολούθησαν νὰ τὸν ἐχθρεύωνται, νὰ τὸν κατηγορῶσιν ὡς λαοπλάνον καὶ ὄργανον τοῦ Βεελζεβοὺλ καὶ νὰ τὸν καταδιώκωσιν ὑποκινοῦντες ἐναντίον αὐτοῦ τόν τε ὄχλον καὶ τὴν Ρωμαϊκὴν ἐξουσίαν. Τὸ σωτήριον μάθημα τοῦ θαύματος τούτου ἔπεσεν ἐπὶ τῶν καρδιῶν αὐτῶν, ὡς ὁ καλὸς σπόρος ἐπὶ τῆς πεπατημένης ὁδοῦ, ὅπου δὲν ἠδύνατο νὰ φυτρώσῃ διὰ τὴν σκληρότητα τοῦ ἐδάφους,

Δὲν συνέβη ὅμως τὸ αὐτὸ καὶ μὲ τὸν παριστάμενον λαόν, ὀλιγώτερον ἐσκληρημένον ἀπὸ τοὺς ἀλαζόνας Φαρισαίους. Οἱ Εὐαγγελισταὶ μᾶς λέγουσιν ὅτι «***ἔκστασις κατέλαβεν ἅπαντας καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεόν· καὶ ἐπλήσθησαν φόβου, λέγοντες, Ὅτι εἴδομεν παράδοξα σήμερον.***» Δὲν ἐνόησαν, ὡς φαίνεται, τὴν πλήρη ἔκτασιν τῆς Θείας ἀποκαλύψεως, ἧς ἠξιώθησαν, διότι, ὡς προσθέτει ὁ Ματθαῖος, «***ἐδόξασαν τὸν Θεόν, ὅστις ἔδωκε τοιαύτην ἐξουσίαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους***,» ἤτοι, ἐθεώρησαν καὶ αὐτοὶ τὸν Ἰησοῦν ὡς ***ἄνθρωπον*** προνομιοῦχον καὶ τετιμημένον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δι' ἐκτάκτων χαρισμάτων, δὲν ἐγνώρισαν ὅμως ὅτι εἶχον ἐνώπιόν των Αὐτὸν τὸν Σωτῆρα αὐτῶν, τὸν Μεσσίαν, τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ, Ἐδόξασαν ὅμως τὸν Θεόν, ἀναγνωρίζοντες Αὐτὸν ὡς τὴν πηγήν, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἔρχεται «πᾶσα δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δώρημα τέλειον.»

(ἀκολουθεῖ)

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΑΠ' ΑΡΧΗΣ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΟΝ

(συνέχεια)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΓ'.

Ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ θεολογία τῆς νεωτέρας ἐποχῆς.

Ὑπὸ τὴν σιδηρᾶν ἀπολυταρχίαν τοῦ Παπισμοῦ ἦτο φυσικῶς ἀδύνατον διὰ τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν θεολογίαν νὰ ἀνυψωθῇ εἰς περιωπὴν ἀκμῆς καὶ ἐμβριθείας, διότι πρὸς τοῦτο ἀπῃτεῖτο ἐλευθερία σκέψεως, ἣν δὲν ἐπέτρεπεν ὁ Παπισμός. Ἀνεφέραμεν ἤδη εἰς προηγούμενον κεφάλαιον πῶς ἐπὶ τῆς Ἀντιμεταρρυθμίσεως ὁ Πάπας Παῦλος ὁ Δ'. (1555) κατήρτισεν ἐπίσημον «**Πίνακα τῶν Ἀπηγορευμένων Βιβλίων**» (Index Librorum Prohibitorum), ἀνέθηκε δὲ εἰς τὴν Ἱερὰν Ἐξέτασιν νὰ ἐξελέγχῃ πᾶν σύγγραμμα καὶ ἐκείνων, ὅσα ἔκρινεν ἐπιλήψιμα, νὰ ἀπαγορεύῃ τὴν κυκλοφορίαν καὶ νὰ καταδιώκῃ τοὺς συγγραφεῖς. Ὁ «Πίναξ» οὗτος τηρεῖται μέχρι σήμερον ὡς ἐπίσημος θεσμὸς ἐν τῇ Παπικῇ Ἐκκλησίᾳ, ἂν καὶ ἀδυνατεῖ πλέον ὁ Παπισμὸς νὰ ἀπαγορεύῃ τὴν κυκλοφορίαν ἢ νὰ συλλαμβάνῃ, δικάζῃ καὶ τιμωρῇ τοὺς συγγραφεῖς τῶν ἀπηγορευμένων ὑπὸ τοῦ «Πίνακος» ἔργων.

Ἐξ ἄλλου διαταγῇ τῆς ἐν Τριδέντῳ Συνόδου συνετάχθη τῷ 1564 **Ὁμολογία Πίστεως** καὶ τῷ 1568 **Κατήχησις**, ἅτινα ἔκτοτε χρησιμεύουσιν ἀμετάβλητα ὡς τὰ ἐπίσημα δογματικὰ κείμενα τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας. Ἡ μόνη εἰς αὐτὰ προσθήκη μέχρι σήμερον εἶναι ἡ τοῦ δόγματος τοῦ **Ἀλαθήτου τοῦ Πάπα** (1870). Οἱ δὲ Ρωμαιοκαθολικοὶ θεολόγοι ἔκτοτε δὲν ἠδύναντο νὰ ἐξέλθωσι τῶν ὁρίων τῶν δύο τούτων κανόνων τῆς πίστεως, ἅτινα ἐθεωροῦντο καὶ θεωροῦνται ὡς θεόπνευστα καὶ ἀλάνθαστα.

Κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα μεταξὺ τῶν Παπικῶν θεολόγων διεκρίθησαν ὁ **Μαλδονάτος** ὡς ἑρμηνευτὴς τῶν Γραφῶν, ὁ **Βελλαρμῖνος** καὶ ὁ **Κανίζιος** ὡς δογματικοὶ θεολόγοι καὶ ὁ **Βαρώνιος** ὡς ἱστορικός. Κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα ἀνεφάνη ἐν Γαλλίᾳ μεταξὺ τῶν Παπικῶν μία ζωηροτέρα θεολογικὴ κίνησις, ὡς ἐκ τῆς σχετικῆς ἀνεξαρτησίας, ἣν ἐτήρησε τότε ἡ Γαλλικανικὴ Ἐκκλησία ἀπέναντι τοῦ Πάπα. Καὶ ὁ μὲν **Μωρῖνος** ἐξέδωκε τότε τὴν Παρισινὴν Πολύγλωττον ἔκδοσιν τῆς Ἁγ. Γραφῆς, τὴν Π. Διαθήκην τῶν Ο'. καὶ τὴν Σαμαρειτανὴν Πεντάτευχον, ὁ δὲ **Ριχάρδος Σιμὼν** ἐξήτασε τὰς Γραφὰς μὲ πολλὴν κρίσιν καὶ ἐλευθερίαν, ἐφ' ᾧ καὶ κατεκρίθη ὑπὸ τῶν συγχρόνων Παπικῶν θεολόγων, ὁ δὲ **Βοσσουέτος** ὁ **Μασσιλιὼν** καὶ ὁ **Φενελὼν** διέπρεψαν ὡς θεολόγοι καὶ ἐκκλησιαστικοὶ ῥήτορες. Διακεκριμένος θεολόγος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦτο καὶ ὁ **Πασχάλ**, ὅστις κατεπολέμησε τοὺς Ἰησουΐτας, ἱστορικοὶ δὲ ἐκκλησιαστικοὶ ὁ **Τιλλεμόντ**, ὁ **Νατάλις Ἀλέξανδρος**, ὁ **Φλερύ**, ὁ **Δουπῖνος** καὶ ὁ **Σελλιέ**, ἅπαντες Γάλλοι. Ἀλλὰ τὴν θεολογι-

κὴν ταύτην ζωὴν ἐν Γαλλίᾳ κατέπνιξε μετ᾽ οὐ πολὺ ἡ καταδίωξις τῶν Ἰανσενιστῶν καὶ ἡ καταστολὴ τῶν ἐλευθεριῶν τῆς Γαλλικῆς Ἐκκλησίας· οὕτως ὥστε κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα ἐν Γαλλίᾳ μόνον ἕνα διαπρεπῆ Παπικὸν θεολόγον εὑρίσκομεν, τὸν **Καλμέτ**.

Κατὰ τὸν αἰῶνα ἐκεῖνον, ὡς ἐξιστορήσαμεν ἤδη, κατέπεσε μεγάλως ὁ Ρωμαιοκαθολικισμὸς ἐν Γαλλίᾳ, ὡς ἐκ τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ **ἀντιθρησκευτικοῦ πνεύματος** τῶν ἐγκυκλοπαιδιστῶν καὶ τοῦ Βολταίρου. Ἀλλαχοῦ δὲ μόνον ἐν Γερμανίᾳ ἐπὶ τῆς φιλελευθέρας κυβερνήσεως τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωσὴφ τοῦ Β΄. ἀνεφάνη θεολογική τις κίνησις μεταξὺ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν, εἰς ἣν διεκρίθησαν ὁ **Ἰάν**, ὁ **Σάϊλερ** καὶ ὁ **Δαννενμάϊερ**.

Πλουσιωτέρα σχετικῶς ὑπῆρξεν ἡ Παπικὴ θεολογία κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα ἐν Γαλλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ. Ἐν τῇ πρώτῃ διεκρίθη ὁ **Σατωβριάνδος**, οὗτινος τὰ ἔργα ἐζήτουν νὰ ἀφυπνίσουν πάλιν εἰς τὰς καρδίας τῶν Γάλλον τὴν ἀρχαίαν ἀγάπην πρὸς τὴν θρησκείαν καὶ τὴν Ρωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν, διὰ τερπνοῦ καὶ ποιητικοῦ ὕφους καὶ εὐφαντάστου ἐπιχειρηματολογίας. Ἄλλοι Γάλλοι θεολόγοι τῆς ἐποχῆς ταύτης ὑπῆρξαν ὁ **Δὲ Μαΐστρος**, ὁ **Λαμενναΐ**, ὁ **Λακορδαὶρ** καὶ ὁ **Μονταλεμβέρ**, οἵτινες ἐζήτησαν νὰ συνδυάσουν τὸν Ρωμαιοκαθολικισμὸν πρὸς τὴνπολιτικὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν νεωτέραν πρόοδον—τὴν ἐλευθερίαν τῶν θρησκευμάτων, τῆς συνειδήσεως καὶ τοῦ τύπου, καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τοῦ κράτους. Ἀπεδοκιμάσθησαν ὅμως αἱ φιλελεύθεροι ἰδέαι ὑπὸ τῶν ἐν Ρώμῃ, ὁ δὲ Λαμενναΐ βραδύτερον περιῆλθεν εἰς φανερὰν ἔχθραν πρὸς τὸν Παπισμόν.

Ἐν Ἰταλίᾳ διεκρίθησαν κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα ὁ **Θεϊνερ** ὡς ἱστορικός, ὁ **Περόννε** ὡς δογματικὸς καὶ ὁ **Πασσάλια**, ὅστις ἐν ᾧ κατ᾽ ἀρχὰς ὑπεστήριξε τὸ δόγμα τῆς Ἀσπίλου Συλλήψεως, ἔπειτα ἐτάχθη μετὰ τῶν φιλελευθέρων καὶ κατεπολέμησε τὸ Ἀλάθητον τοῦ Πάπα καὶ τὰ ἔργα τῆς Βατικανικῆς Συνόδου.

Μεταξὺ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν θεολόγων τῆς Γερμανίας κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 19ου αἰῶνος ἐξηκολούθησεν ἡ φιλελευθέρα τάσις, ἡ ἀρξαμένη ἐπὶ Ἰωσὴφ τοῦ Β΄. Εὑρίσκομεν δὲ μεταξὺ αὐτῶν ἄνδρας ὑπερασπιζομένους σθεναρῶς τὴν **ἐλευθερίαν τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων**, ἀντιδρῶντας εἰς τὴν δεισιδαιμονίαν καὶ τὸν Παπικὸν δεσποτισμὸν καὶ ζητοῦντας **μεταρρυθμίσεις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ**. Ἐσέβοντο μὲν τὴν Καθολικὴν πίστιν, ἀπεχώριζον ὅμως ἀπ᾽ αὐτῆς πολλὰς διδασκαλίας, ἃς ἐχαρακτήριζον ὡς μεταγενεστέρας προσθήκας. Τὴν δημοσίαν λατρείαν ἤθελον νὰ μεταρρυθμίσωσι συμφώνως πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις καὶ ἀνάγκας τῆς ἐποχῆς των, περικόπτοντες πολλὰς τελετὰς ὡς δεισιδαιμονίας καὶ ἀντικαθιστῶντες τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν τῶν ἀκολουθιῶν διὰ τῆς Γερμανικῆς. Ὡς πρὸς δὲ τὸ ἐκκλ. πολίτευμα, ἐζήτουν νὰ ἀναγνωρίσῃ ἡ Ἐκκλησία τὸ δικαίωμα τῆς **ἐποπτείας ἐκ μέρους τοῦ κράτους**, ἐλπίζοντες ὅτι οὕτω θὰ ἐπρολαμβάνοντο αἱ καταχρήσεις τῆς ἐκκλ. ἐξουσίας. Οἱ κορυφαῖοι τῶν θεολόγων τούτων ἦσαν ὁ **Βέσσεμβεργ**, ὁ **Μέλδεγ** καὶ ὁ **Μόβερς**.

Εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι τὰ φιλελεύθερα ταῦτα ρεύματα ἐν τῇ Ρωμαιοκαθολικῇ φιλολογίᾳ ὀφείλονται εἰς τὴν ἔμμεσον ἐπίδρασιν τῆς Προτεσταντικῆς ἐν Γερμανίᾳ θεολογίας, ἥτις, ὡς εἴδομεν, ἀνεπτύχθη μεγάλως καὶ πρὸ πάντων

κατέρριψε δι' ὁλόκληρον τὸν κόσμον τῶν διανοουμένων τοὺς μεσαιωνικοὺς φραγμοὺς τῆς σκέψεως καὶ τῆς συνειδήσεως.

Ἐννοεῖται ὅτι οἱ περὶ τὴν Παπικὴν ἕδραν ἀντέπραξαν μεθ' ὅλης αὐτῶν τῆς δυνάμεως κατὰ τῶν φιλελευθέρων τούτων τάσεων ἐν τῇ θεολογίᾳ, διότι αὗται ἠπείλουν αὐτὴν τὴν ὕπαρξιν τῆς Παπικῆς δεσποτείας ἐντὸς τοῦ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ, ἥτις στηρίζεται ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς ἀρνήσεως τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως καὶ ἐπὶ τῆς ὑποταγῆς εἰς τὸ ἀλάθητον τοῦ Πάπα. Κατώρθωσε δὲ πράγματι ἡ Παπικὴ αὕτη ἐπιβολὴ νὰ συγκρατήσῃ βιαίως, οὕτως εἰπεῖν, ἂν ὄχι τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἐνδομύχου σκέψεως, τοὐλάχιστον τὴν ἐλευθέραν αὐτῆς ἔκφρασιν καὶ ἐξωτερίκευσιν. Ἡ νεωτέρα Ρωμαιοκαθολικὴ θεολογία ἐν Γερμανίᾳ ἀναγκασθεῖσα οὕτω νὰ ἐγκαταλίπῃ τὰς φιλελευθέρας ἀρχάς, κατέστη «**οὔλτρα, μοντάνειος**» (1), ἀπολύτως συντηρητικὴ καὶ στάσιμος, σπουδάζουσα νὰ ὑπερασπίζῃ τὸν Παπισμὸν διὰ πάντων τῶν μέσων, τὰ ὁποῖα προσφέρει αὐτῇ ἡ νεωτάτη ἐπιστημονικὴ ἀνάπτυξις ἐν Εὐρώπῃ καὶ μάλιστα ἡ Προτεσταντικὴ θεολογία τῆς Γερμανίας.

Οἱ διασημότεροι τῶν νεωτέρων τούτων Γερμανῶν Ρωμαιοκαθολικῶν θεολόγων εἶναι: Οἱ δογματικοὶ ***Σταουδενμάϊερ***, ***Κλέε***, ***Κοῦν*** καὶ ***Μέλερ***, οἱ ἀπολογηταὶ ***Δρέϋ*** καὶ ***Χέττιγγερ***, ὁ συγγράψας τὴν ἀρίστην Καθολικὴν ἠθικὴν ***Χίρσερ***, οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ἱστορικοὶ ***Στόλλβεργ***, ***Ρίττερ*** καὶ ***Ἄλτσογ***, καὶ οἱ ἑρμηνευταὶ τῶν Γραφῶν ***Χούγ***, ***Χανεβέργ***, καὶ ***Ἀλιόλης***.

Οἱ Πάπαι ἵσταντο πάντοτε ἄγρυπνοι ἐπόπται τῆς θεολογικῆς κινήσεως ἐν

---

(1) Ἡ ὀνομασία αὕτη παράγεται ἐκ δύο Λατινικῶν λέξεων «οὔλτρα» (ultra=πέραν) καὶ «μόντες» (montes=ὄρη), καὶ σημαίνει τὸ *προερχόμενον ἐκ τοῦ πέραν τῶν ὀρέων*, καὶ κατὰ συνεκδοχὴν τὸν *ἀποβλέποντα πέραν τῶν ὀρέων*. *Ὄρη* δὲ ἐννοοῦνται αἱ *Ἄλπεις*. Ἐπλάσθη δὲ ἡ ὀνομασία αὕτη, ὅπως χαρακτηρίσῃ ἐκείνην τὴν μερίδα τοῦ Ρωμαιοκαθολικοῦ πληρώματος καὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς θεολογίας εἰς τὰς ἔξω τῆς Ἰταλίας χώρας τῆς Εὐρώπης, ἥτις μερίς, ἀποβλέπουσα πέραν τῶν Ἄλπεων πρὸς τὴν Ρώμην, ἐννοεῖ νὰ ἀκολουθῇ τυφλῶς τὰς ὁδηγίας καὶ διαταγὰς τῆς Παπικῆς ἕδρας καὶ νὰ διευθύνηται ὑπ' αὐτῆς εἰς ζητήματα πίστεως καὶ ἐκκλ. διοικήσεως.

Τινὲς τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων ἐκκλ. ἱστορίας μετεγλώττισαν τὴν ὀνομασίαν ταύτην διὰ τῆς Ἑλληνικῆς λέξεως «***Ὑπεράλπειος***».

Ὁ Καθολικὸς θεολόγος Κράους κατατάσσει ὡς «Οὐλτραμοντανιστὰς» τοὺς ἑξῆς α) Ἐκείνους οἵτινες θέτουν τὴν ἰδέαν τῆς Ἐκκλησίας ὑπεράνω τῆς ἰδέας τῆς θρησκείας. β) Ἐκείνους, οἵτινες συγχέουν τὸν Πάπαν μὲ τὴν Ἐκκλησίαν. γ) Ἐκείνους, οἵτινες πιστεύουν ὅτι ἡ βασιλεία τῶν Οὐρανῶν εἶναι ἐκ τοῦ κόσμου τούτου καὶ ὅτι ἡ δῆθεν «ἐξουσία τῶν κλειδῶν», ἣν ἀξιοῖ ὁ Πάπας ὡς διάδοχος τοῦ ἀποστόλου Πέτρου, συμπεριλαμβάνει καὶ κοσμικὴν ἐξουσίαν ἐπὶ ἐθνῶν καὶ ἡγεμόνων. δ) Ἐκείνους, οἵτινες πρεσβεύουν ὅτι αἱ θρησκευτικαὶ δοξασίαι δύνανται νομίμως νὰ ἐπιβάλλωνται δι' ὑλικῆς βίας ἢ νὰ καταπνίγωνται διὰ ταύτης. ε) Ἐκείνους, οἵτινες εἶναι πάντοτε ἕτοιμοι νὰ θυσιάσουν μίαν σαφῆ ὑπαγόρευσιν τῆς ἰδίας αὐτῶν συνειδήσεως εἰς τὰς ἀπαιτήσεις μιᾶς ἀλλοτρίου ἐξουσίας.

Πράγματι δὲ οἱ ἀνωτέρω ὁρισμοὶ εἶναι λίαν ἀκριβεῖς καὶ ἐπιτυχεῖς, οὐδέποτε δὲ διεψεύσθησαν ἢ ἀνηρέθησαν ὑπὸ τοῦ Παπισμοῦ.

τῇ Ρωμαιοκαθολικῇ μάνδρᾳ, ἕτοιμοι νὰ καταπνίξωσι πᾶσαν παρέκκλισιν ἀπὸ τοῦ συντηρητικοῦ πνεύματος. Κατεδίωξαν καὶ κατέκριναν κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους πάντας τοὺς θεολόγους, οἵτινες ἐτόλμησαν νὰ συνδυάσωσι τὴν θεολογίαν πρὸς τὴν σύγχρονον φιλοσοφίαν· καὶ ἀπεκήρυξαν ὡς ὑπόπτους ἢ αἱρετικοὺς ἐκείνους, ὅσοι ἐζήτησαν νὰ ἐξετάσωσι μετά τινος ἐλευθερίας καὶ ἀμεροληψίας τὰς Γραφὰς καὶ τὴν ἱστορίαν καὶ διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ***Πίχλερ*** κατεδιώχθη ὑπὸ τῆς Παπικῆς ἕδρας, διότι ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ σχίσματος τῶν Ἐκκλησιῶν ἀπεφάνθη ὅτι ἔπταισε καὶ ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία. Ὁ ***Κοῦν*** ἠναγκάσθη νὰ διακόψῃ τὸν ὑπ᾽ αὐτοῦ συγγραφόμενον βίον τοῦ Ἰησοῦ, φοβούμενος τοὺς ἐν Ρώμῃ. Τοῦ ***Χίρσερ*** τὸ ἐγχειρίδιον ἠθικῆς ὑποβλέπεται ὑπὸ τῶν Ἰησουϊτῶν, τοῦ δὲ ***Μέλερ*** τὸ σύγγραμμα «Περὶ ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας» κατεκρίθη ἐν Ρώμῃ.

Ἐν γένει δὲ ἡ ἀδιαλλαξία τῆς Παπικῆς ἕδρας κατὰ τὴν τελευταίαν πεντηκονταετίαν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας καὶ προόδου, ἐδημιούργησεν ἐντὸς τοῦ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ δύο ἐκ διαμέτρου ἀντίθετα ρεύματα. Τὸ μὲν ἓν τείνει πρὸς τὴν δεισιδαιμονίαν ἐν τῇ θρησκείᾳ καὶ τυφλὴν ὑποταγὴν εἰς τὰ κελεύσματα τοῦ Πάπα, τὸ δὲ ἕτερον πρὸς τὰς σοσιαλιστικάς, ριζοσπαστικὰς καὶ ὀρθολογιστικὰς ἰδέας. Ἡ χρυσῆ, λογικὴ μέση ὁδὸς κατηργήθη χάρις εἰς τὴν πολιτικὴν τῶν ἄκρων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΔ΄.

Ὁ σύγχρονος Προτεσταντισμὸς ἐν Εὐρώπῃ.

Ἐξιστορήσαμεν ἤδη (ἐν κεφ. ΚΕ΄.) τὴν διάδοσιν τῆς Εὐαγγελικῆς Μεταρρυθμίσεως ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Σκωτίᾳ, τὴν ἵδρυσιν ἐκεῖ τῆς ἐθνικῆς (Ἀγγλικανικῆς) Ἐκκλησίας, τὴν ὁποίαν θελήσαντες οἱ βασιλεῖς τῆς δυναστείας Στούαρτ νὰ μετατρέψωσιν εἰς ὄργανον μοναρχικῶν ὀρέξεων, ἐξήγειραν μέγα μέρος τοῦ Ἀγγλικοῦ καὶ Σκωτικοῦ λαοῦ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ταύτης καὶ ἐπέφερον τὴν ἀπόσχισιν τῶν λεγομένων ***Πουριτανῶν***, ***Ἀνεξαρτήτων*** καὶ ἄλλων «Μὴ συμμορφουμένων» θρησκευτικῶν μερίδων, αἵτινες ὑφίστανται ἔκτοτε μέχρι σήμερον. Αἱ διαφοραί, αἱ προκαλέσασαι τὴν ἀπόσχισιν ταύτην, ἦσαν οὐχὶ δογματικῆς φύσεως, ἀλλ᾽ ἀφεώρων τὸ τυπικὸν τῆς ἐκκλ. διοικήσεως καὶ δημοσίας λατρείας — τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα καὶ τοὺς ἐξωτερικοὺς τύπους, οὓς ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία, διὰ λόγους πολιτικοὺς ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς μοναρχίας, εἶχε κρατήσει ἐκ τοῦ Παπισμοῦ, καὶ οὓς ἀπέκρουεν ἡ θρησκευτικὴ συνείδησις μεγάλης μερίδος τοῦ Ἀγγλικοῦ καὶ τῆς μεγάλης πλειονότητος τοῦ Σκωτικοῦ λαοῦ, προτιμῶντος τὴν λιτὴν καὶ ἀπέριττον λατρείαν, ἣν ἐδίδαξεν ὁ Καλβῖνος καὶ ὁ Νώξ.

Μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς δυναστείας τῶν Στούαρτ καὶ τὴν ἀνάρρησιν τῆς μᾶλλον φιλελευθέρας δυναστείας τοῦ Ἀννοβέρου, ἐπῆλθε χαλάρωσις τῆς θρησκευτικῆς ὀξύτητος ἐν Ἀγγλίᾳ, ἣν βαθμηδὸν ἐπηκολούθησε γενικὴ χαλάρωσις τῆς πνευματικῆς ζωῆς, κατάπτωσις τῶν ἠθῶν, ἰδίως τῶν ἀνωτέρων τάξεων, καὶ αὔξησις τοῦ κοσμικοῦ φρονήματος εἰς πάσας ἐν γένει τὰς ἐκκλησίας—Καθολικήν, Ἀγγλικανικήν, Λουθηρανήν, Πουριτανικὴν — καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἐν Γερμανίᾳ.

Ἐκ τῆς θρησκευτικῆς ταύτης νάρκης ἐγένοντο κατὰ καιροὺς διάφοροι προσπάθειαι ὅπως ἀφυπνισθῶσιν οἱ Χριστιανοί, ἰδίως τῶν Εὐαγγελικῶν ἀποχρώσεων, διαρκοῦντος τοῦ 17ου καὶ 18ου αἰῶνος. Ἡ πρώτη τοιαύτη προσπάθεια ἦτο ἡ τῶν «Φίλων» ἢ ***Κουακέρων*** (Quakers) λεγομένων, ἧς σκαπανεὺς καὶ ἱδρυτὴς ὑπῆρξεν ὁ ***Γεώργιος Φὸξ*** (Fox) περὶ τὸ 1643. Οἱ Κουάκεροι, φρονοῦντες ὅτι πᾶς τύπος ἐν τῇ θρησκείᾳ εἶναι ἐπιβλαβής, καθὸ ἀπορροφῶν βαθμηδὸν τὴν οὐσίαν καὶ τὴν πνευματικότητα τῆς θρησκείας, κατήργησαν ἐν τῇ ἰδίᾳ ἑαυτῶν λατρείᾳ πάντα τύπον καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν ἐκκλησιαστικὴν ὀργάνωσιν, καὶ τὰς τελετὰς τοῦ βαπτίσματος καὶ τῆς εὐχαριστίας. Δογματικῶς δὲν διέφερον τῶν λοιπῶν Εὐαγγελικῶν ἀποχρώσεων, ἀλλὰ διίσταντο ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν τῶν τύπων. Τακτικοὺς λειτουργοὺς ἐν τῇ λατρείᾳ δὲν εἶχον· πᾶς πιστός, εἴτε ἀνὴρ εἴτε γυνή, ἐφ᾽ ὅσον ὡδηγεῖτο ὑπὸ τοῦ Θείου Πνεύματος, εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἐγερθῇ ἐν ταῖς συνάξεσιν αὐτῶν καὶ νὰ διδάξῃ τοὺς ἀδελφούς.

Οἱ Κουάκεροι, παρ᾽ ὅλας των τὰς ἀκρότητας, ὑπῆρξαν ἀνέκαθεν λίαν πνευματικοὶ Χριστιανοί, ὑποτυποῦντες ἴσως πιστότερον πάσης ἄλλης Χριστιανικῆς κοινότητος ἐν τῇ ἀναστροφῇ αὐτῶν τὰς μεγάλας Χριστιανικὰς ἀρετάς. Ἐγένοντο ὀνομαστοὶ ἀφ᾽ ἑνὸς μὲν διὰ τὴν λιτότητα καὶ σωφροσύνην τοῦ βίου, τὴν ἁπλότητα τῆς περιβολῆς καὶ ὁμιλίας, καὶ τὴν αὐστηρότητα τῶν ἠθῶν αὐτῶν, ἀφ᾽ ἑτέρου δὲ διὰ τὴν πρᾳότητα, φιλανθρωπίαν, φιλαλήθειαν καὶ φιλειρηνικότητά των. Ἀντετάχθησαν σθεναρῶς κατὰ τοῦ πολέμου καὶ ἠρνοῦντο νὰ στρατευθῶσιν ἢ καὶ νὰ κάμωσι χρῆσιν τῆς βίας ἔτι καὶ διὰ τὴν ἰδίαν ἑαυτῶν ἄμυναν· ἐξ ἄλλου ἐθυσίαζον προθύμως τὴν ζωήν των, μεταβαίνοντες ὡς ἱεραπόστολοι τοῦ Χριστοῦ μεταξὺ τῶν ἀγρίων καὶ ἀνθρωποφάγων. Ἠρνοῦντο ἀπολύτως νὰ δίδωσιν ὅρκον ἐπὶ δικαστηρίου, θεωροῦντες τὸν ὅρκον ὡς ἀντιβαίνοντα εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ (Ματθ. ε'. 34—37. Ἰακ. ε'. 12) καὶ ὡς μειοῦντα τὴν φιλαλήθειαν τοῦ συνήθους λόγου. Κατεδιώχθησαν ἀπηνῶς ὑπό τε τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν καὶ τῶν Προτεσταντῶν· ἀλλ᾽ ἡ εὐστάθεια, ἡ πρᾳότης, ἡ ὑψηλὴ ἠθική, ἡ ἀνεξικακία καὶ ἡ φιλειρηνικότης των βαθμηδὸν ἐφείλκυσαν τὴν γενικὴν συμπάθειαν καὶ σεβασμόν, οἱ δὲ Ἀγγλικοὶ καὶ Ἀμερικανικοὶ νόμοι βαθμηδὸν ἐτροποποιήθησαν, ὥστε νὰ ἐπιτρέπωσιν ἐξαιρετικῶς εἰς τοὺς Κουακέρους τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῆς στρατεύσεως καὶ τοῦ ὅρκου. Ἡ αἵρεσις αὐτὴ οὐδέποτε ἔσχε μεγάλην διάδοσιν. Τὴν σήμερον ἀριθμεῖ ἐν Ἀγγλίᾳ περὶ τὰς 20,000 ὀπαδῶν πάσης ἡλικίας καὶ περὶ τὰς 100,000 ἐν Ἀμερικῇ· διαρκῶς ὅμως βαίνουσιν ἐλαττούμενοι οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι, τῶν νεωτέρων Κουακέρων βαθμηδὸν συγχωνευομένων εἰς διαφόρους Προτεσταντικὰς ἀποχρώσεις, ἀφ᾽ ὧν ἄλλως τε οὐδεμία τοὺς χωρίζει δογματικὴ διαφορά.

(ἀκολουθεῖ)

ΠΕΡΙ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΜΟΥ

(συνέχεια καὶ τέλος)

Ἔρχομαι τώρα εἰς τὰ ***καινὰ δαιμόνια***, δηλαδὴ εἰς τοὺς νεωτερισμούς, τοὺς ὁποίους ὁ Σοβιετισμὸς εἰσήγαγε κυρίως εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἰδιοκτησίας.

Μέχρι τοῦ 1916 αἱ γαῖαι ἐν Ρωσσίᾳ ἀνῆκον εἰς τοὺς ἑξῆς ἰδιοκτήτας:

Εἰς τὸ Κράτος........................	138	ἑκατομμ. déciatines
Εἰς τοὺς μεγάλους γαιοκτήμονας........	138	»
Εἰς ἰδιώτας, μικροκτηματίας, ἰδιωτικὰ ἱδρύματα, κτλ........................	118	»

Ἐκ τῶν 118 τούτων ἑκατομμ. πάλιν 101 ἑκ. ἀνῆκον εἰς ἀριστοκράτας γαιοκτήμονας, 2 ἑκ. εἰς μοναστήρια καὶ ἐκκλ. ἱδρύματα, 2 ἑκ. εἰς δήμους καὶ κοινότητας, καὶ μόνον 4. ἑκ. εἰς ἰδιώτας, χωρικούς, κυρίως Κοζάκους.

Βεβαίως ἡ κατανομὴ αὕτη τῶν γαιῶν ἦτο ἀνυπόφορος εἰς μίαν χώραν, ὅπου τὰ $^{8}/_{10}$ τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι ἀγρόται, ἀποζῶντες ἐκ τῆς καλλιεργείας τῆς γῆς. Καὶ ἔπρεπε νὰ διορθωθῇ τὸ κακόν. Ἀλλ' ὁ Κομμουνισμός, συμφώνως πρὸς τὰς θεμελιώδεις ἀρχάς του, δὲν ἤθελε νὰ ἀκούσῃ περὶ ὁμαλῆς ἀπαλλοτριώσεως τῶν μεγάλων κτημάτων καὶ τῆς διανομῆς αὐτῶν καὶ τῶν γαιῶν τοῦ Δημοσίου εἰς τοὺς χωρικοὺς διὰ χρεωλυτικῆς ἀγορᾶς, ὅπως ἔγεινε καὶ γίνεται εἰς τὰς ἄλλας χώρας τῆς Εὐρώπης. Ἀπεφάσισε νὰ προβῇ εἰς τὴν κρατικοποίησιν ὅλων τῶν γαιῶν, τὴν κατάργησιν πάσης ἰδιωτικῆς ἰδιοκτησίας ἐπὶ τῶν γαιῶν, καὶ τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς διὰ λ)σμὸν τοῦ Κράτους.

Καὶ ποῖον ὑπῆρξε τὸ ἀποτέλεσμα; Ἡ σιτοδεία, ἡ πεῖνα. Δὲν ἐπικαλοῦμαι τὰς ἐφετεινὰς στατιστικάς, διότι ἐφέτος (δηλ. κατὰ τὸ 1924) ἐπῆλθε καὶ καταστροφὴ τῆς ἐσοδείας σίτου λόγῳ τῆς ξηρασίας. Ἀλλ' ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον καταδικάζει τὸ Σοβιετικὸν ἢ Κομμουνιστικὸν σύστημα τῆς κρατικοποιήσεως τῆς γῆς, εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι ἀφ' ὅτου ἐκρατικοποιήθη ἡ γῆ καὶ ἡ καλλιέργεια αὐτῆς, ἡ καλλιεργουμένη ἔκτασις ἠλαττώθη κατὰ 37 τοῖς ἑκατὸν (δηλ. κατὰ πλέον τοῦ ἑνὸς τρίτου) ἀφ' ὅ,τι ἐκαλλιεργεῖτο πρὸ τοῦ παγκοσμίου πολέμου, συνεπῶς ἠλαττώθη καὶ ἡ σιτοπαραγωγή. Καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ ἄλλως. Διότι ἐφ' ὅσον ὑπῆρχεν ἡ ἰδιωτικὴ ἰδιοκτησία, ἕκαστος ἰδιοκτήτης μεγάλος ἢ μικρὸ. ἐφρόντιζε διὰ παντὸς μέσου νὰ καλλιεργῇ τὰς γαίας του. Καὶ ναὶ μὲν οἱ ἀκτήμονες χωρικοὶ δὲν ἐλάμβανον πληρη συμμετοχὴν εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῶν γαιῶν, τὰς ὁποίας ὡς ἐνοικιασταὶ ἢ ἐργάται ἐκαλλιέργουν διὰ λ)σμὸν τοῦ ἰδιοκτήτου· ἀλλ' ἐν τούτοις ἀπελάμβανον ἕνα μισθὸν ἐκ τῆς καλλιεργείας, ἡ δὲ σιτοπαραγωγὴ τῆς χώρας ἦτο πάντοτε τόσον πλουσία, ὥστε ἡ Ρωσσία ὄχι μόνον ἐπήρκει εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ πληθυσμοῦ της, ἀλλ' ἐξῆγε καὶ μεγάλας ποσότητας σίτου εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Καὶ ἡμεῖς ἐδῶ ἐν Ἑλλάδι ἐνθυμούμεθα καλῶς πῶς ἀκρίβηνε τὸ ψωμὶ μετὰ τὸ 1914, ὅτε ἐκλείσθησαν

τὰ Στενὰ καὶ δὲν μᾶς ἤρχοντο πλέον σιτοφορτία ἐκ Ρωσσίας, ἀλλ' ἠναγκάσθημεν νὰ φέρωμεν ἔκτοτε σῖτον ἐξ Ἀμερικῆς (Βορείου καὶ Νοτίου) καὶ ἐξ Ἰνδιῶν.

Τώρα, μὲ τὴν κρατικοποίησιν τῶν γαιῶν, οἱ Ρῶσσοι χωρικοί, ἂν καὶ τοῖς ἐδόθησαν γαῖαι ὅσας ἤθελον πρὸς καλλιέργειαν, δὲν ἐκαλλιέργησαν εἰμὴ μέρος μόνον. Πρὸς τί, ἀφοῦ τὸ προϊὸν τῆς ἐργασίας των δὲν θὰ ἀνῆκεν εἰς αὐτούς, ἀλλὰ εἰς τὸ Κράτος, τὸ ὁποῖον θὰ τοῖς ἔδιδε μόνον ὅσον ἐχρειάζοντο διὰ νὰ ζήσουν;

Τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ μὲ τὸ ἐμπόριον, τὸ ὁποῖον ὁ Σοβιετισμὸς ἐκρατικοποίησε καὶ ἐστραγγάλισε διὰ τῆς γελοίας καὶ ἀδίκου αὐτοῦ φορολογίας. Διότι ἀπὸ τοῦ 1921, ἂν καὶ ἡ Κυβέρνησις ἠναγκάσθη νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ἐπανίδρυσιν ἰδιωτικῶν ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων, καταργῆσαν τὴν ἐθνικοποίησιν μερικῶν ἐξ αὐτῶν, ἤδη καταγίνεται εἰς τὴν ἀπόπνιξιν πάσης ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, διὰ τῆς ἐπιβολῆς βαρυτάτων φόρων. Ἔμπορος λ. χ. ὅστις κατέβαλε τὸν ὁρισθέντα φόρον ἐπιτηδεύματος τῆς πρώτης ἑξαμηνίας, ὑποχρεοῦται κατὰ τὴν β' ἑξαμηνίαν νὰ πληρώσῃ τετραπλάσιον φόρον καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς, ἑωσοῦ οἱ φόροι ὑπερβοῦν τὴν ἀξίαν τοῦ ἐμπορεύματος, ὁπότε τὸ κατάστημα σφραγίζεται, τὸ ἐμπόρευμα κατάσχεται καὶ ἐκποιεῖται εἰς ὄφελος τοῦ Κράτους διὰ τὴν ἐξόφλησιν τοῦ φόρου.

Τοιουτοτρόπως τὸ ἰδιωτικὸν ἐμπόριον (πρόκειται περὶ μικροεπιχειρήσεων διότι αἱ μεγάλαι ἀπαγορεύονται) φθίνει ὁσημέραι, καὶ δημιουργοῦνται οὕτω καθ' ἑκάστην νέοι πένητες, οἱ ὁποῖοι χάνονται εἰς τὸν ὠκεανὸν αὐτὸν τῆς γενικῆς δυστυχίας ὅστις καλεῖται Μπολσεβικισμός.

Ἐφέτος ὁ Ρωσσικὸς λαός, μὲ τὴν καταστροφὴν τῆς σιτοπαραγωγῆς καὶ τὴν ἐξασθένισιν τοῦ ἐμπορίου, θὰ φθάσῃ εἰς τὸ μὴ περαιτέρω τῆς πενίας, τῆς πείνης καὶ τῆς δυστυχίας.

Ἐλλείψει ὥρας παραλείπω νὰ ἐξετάσω τὰ ἄλλα ἕλκη τοῦ Σοβιετικοῦ καθεστῶτος — τὴν κρατικοποιημένην βιομηχανίαν, ἐκπαίδευσιν, κτλ. Ἀρκοῦν τὰ ὅσα ἐξέθηκα ἀνωτέρω, διὰ νὰ σᾶς δώσουν μίαν ἰδέαν τοῦ Μπολσεβικικοῦ παραδείσου, τὸν ὁποῖον ζητοῦν νὰ εἰσαγάγουν καὶ παρ' ἡμῖν.

Διότι πρέπει νὰ γνωρίζετε, καὶ θὰ γνωρίζετε βεβαίως, ὅτι παρ' ὅλην τὴν πεῖναν καὶ δυστυχίαν τοῦ Ρωσσικοῦ λαοῦ, ὃν ἀπεγύμνωσεν ὁ Κομμουνισμὸς μὲ τὴν ὑπόσχεσιν ὅτι θὰ τὸν συντηρῇ καὶ θὰ τὸν κάμῃ εὐτυχῆ, ἡ Σοβιετικὴ Κυβέρνησις δαπανᾷ ἀμέτρητα ἑκατομμύρια διὰ προπαγάνδαν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ πρὸς διάδοσιν τοῦ Κομμουνισμοῦ. Ὅσον ἀποτυγχάνει τὸ Κομμουνιστικὸν πείραμα ἐν Ρωσσίᾳ, τόσον οἱ πειραματισταὶ αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ δημιουργήσουν νέα κέντρα Κομμουνισμοῦ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ, διὰ νὰ ἔχουν ποῦ νὰ στηριχθοῦν κατὰ τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ὁ ὑπομονητικὸς Ρωσσικὸς λαὸς θὰ χάσῃ τὴν ὑπομονήν του καὶ θὰ σηκωθῇ νὰ σαρώσῃ τοὺς νέους τούτους τυράννους του, οἱ ὁποῖοι τῷ ἐπεκάθισαν τυραννίαν οὐχὶ ὀλιγώτερον ἐπαχθῆ καὶ ἀπαισίαν ἀπὸ τὴν Τσαρικὴν ἀπολυταρχίαν.

Εὐτυχῶς αἱ προσπάθειαι τῆς Μπολσεβικικῆς προπαγάνδας ἐξήγειραν τὴν ἀντίδρασιν ὅλων τῶν κυβερνήσεων καὶ κοινωνιῶν Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς καὶ πανταχοῦ συναντοῦν τοιαύτην ἀντίπραξιν, ὥστε αἱ πρόοδοι τοῦ Κομμουνισμοῦ εἶνα σχετικῶς ἐλάχισται. Καὶ παρ' ἡμῖν ἡ προπαγάνδα αὕτη ἐλαχίστας ἔσχεν ἕως τώρα

ἐπιτυχίας, ὅσοι δὲ παρεσύρθησαν εἰς τὸ Κομμουνιστικὸν κίνημα, εἶμαι βέβαιος ὅτι διατελοῦν ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ πραγματικοῦ χαρακτῆρος τοῦ Κομμουνισμοῦ καὶ δὲν ἀντιλαμβάνονται πόσον ἔχουν νὰ ζημιωθοῦν ἐκ τῆς ἐπικρατήσεως αὐτοῦ. Αὐτοὶ ἐδελεάσθησαν ἀπὸ τὰς ἀφῃρημένας θεωρίας τῶν πρακτόρων τοῦ Μπολσεβικισμοῦ αἵτινες εἴτε οὐδέποτε ἐφηρμόσθησαν (οὐδὲ πρόκειταί ποτε εἰλικρινῶς νὰ ἐφαρμοσθοῦν), εἴτε ἐφαρμοζόμεναι ἀπέτυχον καὶ ἀντὶ εὐτυχίας ἐπέφερον ἀφάνταστα κακά.

Ἀλλὰ πρὸς καταπολέμησιν τῆς προπαγάνδας ταύτης πρέπει ὅλοι οἱ σοβαρῶς σκεπτόμενοι πολῖται νὰ συμπράξουν, μελετῶντες καλῶς τὸν Κομμουνισμὸν καὶ ἀσκοῦντες τὴν ἐπιρροήν των παρὰ τοῖς φίλοις καὶ γνωρίμοις αὐτῶν πρὸς διαφώτισιν καὶ προφύλαξιν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ μολύσματος τούτου.

Τὰ πράγματα εἶναι ὀφθαλμοφανῆ. Δὲν χρειάζεται κανεὶς νὰ ἦναι πολυμαθὴς ἢ εἰδικός, πολιτικολόγος ἢ οἰκονομολόγος, διὰ νὰ τὰ ἐννοήσῃ καὶ νὰ τὰ ἐκθέσῃ.

Ὁ Κομμουνισμὸς εἶναι καταδικαστέος, διότι, ὅπως ἐν Ρωσσίᾳ, οὕτω καὶ ὁπουδήποτε ἀλλοῦ καὶ ἂν ἐφαρμοσθῇ, δὲν δύναται εἰμὴ νὰ φέρῃ τοὺς αὐτοὺς καρπούς: Τὴν τυραννίαν μιᾶς μικρᾶς μειοψηφίας ἐφ' ὅλης τῆς κοινωνίας, τὴν ὑλικὴν δυστυχίαν, τὴν ἠθικὴν σῆψιν. Εἶναι καταδικαστέος, διότι παραγνωρίζει μερικοὺς ἠθικοὺς νόμους, τοὺς ὁποίους ἔθεσεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν κόσμον, καὶ τοὺς ὁποίους κανεὶς δὲν δύναται νὰ ὑπερπηδήσῃ ἢ νὰ παραβῇ ἀτιμωρητεί.

Εἷς τοιοῦτος νόμος εἶναι ὅτι οἱ ἄνθρωποι, καὶ σωματικῶς καὶ διανοητικῶς, ἀποτελοῦσιν ***ἄπειρον ποικιλίαν*** καὶ δὲν δύναται ποτὲ νὰ ἐπιβληθῇ εἰς αὐτοὺς ***ὁμοιόμορφον μέτρον ἀναπτύξεως, δράσεως, ἐργασίας.*** Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον κάθε κοινωνία καὶ κάθε πολιτεία ὀφείλει νὰ ἐξασφαλίσῃ, εἶναι ἡ ***ἰσότης ὅλων ἐνώπιον τοῦ νόμου,*** ἰσότης ὅλων ὅσον ἀφορᾷ τὰς ***εὐκαιρίας*** καὶ εὐκολίας, τὰς ὁποίας παρέχει ἡ κοινωνία καὶ τὸ κράτος εἰς ἕκαστον πολίτην διὰ νὰ προοδεύσῃ καὶ νὰ εὐημερίσῃ. Οὐδεὶς πολίτης πρέπει νὰ στερηθῇ τῆς εὐκαιρίας καὶ τῶν εὐκολιῶν, ὅπως ἀναπτυχθῇ σωματικῶς, διανοητικῶς, ἠθικῶς καὶ ὑλικῶς. Κανεὶς φραγμὸς δὲν πρέπει νὰ ὑπάρξῃ διὰ τὸ τέκνον τοῦ πτωχοτάτου καὶ ἀσημοτάτου, ὅπερ νὰ τὸ ἐμποδίσῃ τοῦ νὰ βελτιώσῃ τὴν θέσιν του καὶ νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὰ ὕπατα ἀξιώματα τῆς πολιτείας, ἢ εἰς τὰ ἀνώταια στρώματα τῆς ἐπιστήμης ἢ εἰς τὴν εὐρυτάτην ἀνθρωπίνην εὐδαιμονίαν. Πέραν τούτου καμμία κρατικὴ ἐπέμβασις δὲν εἶναι δυνατὴ ἢ ἐπιτετραμμένη. Δυστυχῶς καὶ ὅταν δοθοῦν εἰς ὅλους γενικῶς τοὺς ἀνθρώπους αἱ αὐταὶ εὐκαιρίαι καὶ ἐνθαρρύνσεις καὶ εὐκολίαι, οἱ μὲν θὰ ἐπωφεληθοῦν αὐτῶν καὶ θὰ προοδεύσουν, οἱ δὲ θὰ φανοῦν ἀνίκανοι νὰ ἐπωφεληθοῦν καὶ θὰ ὀπισθοδρομήσουν ἢ θὰ μείνουν στάσιμοι, καὶ οὕτω μοιραίως θὰ ἐπέλθουν πάλιν ἀνισότητες. Ἀλλ' αἱ ἀνισότητες αὗται εἶναι ***ἔμφυτοι*** εἰς τὴν διανοητικὴν καὶ σωματικὴν ἀνάπτυξιν ἑκάστου ἀτόμου καὶ δὲν δύνανται νὰ ἐκλείψουν, διότι τοιοῦτος εἶναι ὁ νόμος τῆς φύσεως. Μόνον διὰ τῆς παιδείας καὶ διὰ τῆς θρησκείας θὰ μορφωθῇ βαθμηδὸν ἡ ἀνθρωπίνη οἰκογένεια εἰς καλλιτέρους βαθμοὺς ἱκανότητος καὶ ἐπιδεκτικότητος.

Ἄλλος νόμος, ὃν παρεγνώρισαν οἱ Μπολσεβῖκοι, εἶναι ὅτι ἡ ***πρόοδος καὶ ἡ εὐημερία ἡ ὑλικὴ καὶ διανοητικὴ βασίζεται ἐπὶ τῆς ἀτομικῆς πρωτοβουλίας καὶ ἁμίλλης.*** Ἀφαιρέσατε ἀπὸ τὸ ἄτομον τὸ δικαίωμα τῆς ἰδιοκτησίας καὶ

τῆς αὐτοαναπτύξεως, καὶ φονεύετε ἐν αὐτῷ τὸ μόνον ἐλατήριον τῆς προόδου καὶ τῆς εὐτυχίας. Τὸ ἀπέδειξεν ἡ Σοβιετικὴ Ρωσσία πέραν πάσης ἀμφισβητήσεως.

Τρίτος νόμος ἠθικός, ὃν παραβιάζει ὁ Κομμουνισμός, εἶναι ὁ νόμος ἐκεῖνος, ὅστις ἔκαμε ***τὴν οἰκογένειαν τὸν στυλοβάτην τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ ἔθνους.*** Καταστρέφοντες, διαλύοντες τὴν οἰκογένειαν, διαλύομεν τὸ μόνον θεμέλιον, τὸν μόνον θεσμὸν ὅστις δύναται νὰ δώσῃ πολίτας χρηστούς, κοινωνίαν ἠθικήν, καὶ ἔθνος συμπαγὲς καὶ εὐτυχές.

Καὶ τέταρτος καὶ μέγιστος πάντων νόμος, ὃν περιεφρόνησαν οἱ Μπολσεβῖκοι εἶναι ὅτι ***ὁ Θεὸς δὲν ἐμπαίζεται, οὔτε δύναται ἀτιμωρητεὶ νὰ ἀπεμπολῆται, ἐκ τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ ἔθνους.*** Καταδιώκοντες, χλευάζοντες, καταπατοῦντες τὴν θρησκείαν, καταπατοῦν τὸ ἱερώτατον καὶ πολυτιμώτατον ***ἠθικὸν κεφάλαιον τοῦ ἀνθρώπου***, τὸ αἴσθημα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶναι τόσον βαθέως ἐρριζωμένον εἰς τὴν ἀνθρωπίνην συνείδησιν, ὥστε καὶ οἱ ἀγριώτεροι τῶν ἀνθρώπων παντὸς αἰῶνος καὶ πάσης φυλῆς ἐνστίκτως ἀνυψοῦσι τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς ἓν ἀόρατον Θεῖον, ὅπερ δὲν βλέπουσιν ἀλλ' αἰσθάνονται σαφῶς περὶ αὐτούς.

Ἄλλως τε ὅσοι δὲν ἐτυφλώθησαν ἀπὸ τὴν Κομμουνιστικὴν λύμην, γνωρίζουσιν ὅτι ὅλα τὰ κοινωνικὰ προβλήματα, ὅλαι αἱ ἄδικοι ἀνισότητες, ὅλαι αἱ καταπιέσεις καὶ καταδυναστεύσεις δύνανται νὰ λυθοῦν καὶ νὰ ἐξαφανισθοῦν ***διὰ τῆς πιστῆς ἐφαρμογῆς τοῦ μακαρίου Εὐαγγελίου τοῦ Ι. Χριστοῦ***, τοῦ ὁποίου ὁ ἐπὶ γῆς βίος καὶ ἡ διδασκαλία ἀποτελοῦν τὸ ἰδεῶδες πρότυπον διὰ πᾶν ἄτομον καὶ πᾶσαν κοινωνίαν. Ἡ συμφιλίωσις ὅλων τῶν διεστώτων, ἡ ἐμπέδωσις τῆς ἰσότητος, τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἀδελφότητος, τῆς ἐλευθερίας, εἶναι αἱ βάσεις, τὸ Α καὶ τὸ Ω, τῆς Χριστιανικῆς πίστεως καὶ τῆς Χριστιανικῆς ἀγάπης, καὶ μόνον αὐτῆς.

Δ. Μ. Καλοποθάκης.

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΥ ΓΛΑΔΣΤΩΝΟΣ

«Ο ΑΠΟΡΘΗΤΟΣ ΒΡΑΧΟΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ»

(Συνέχεια Ἀποσπασμάτων ἐκ τοῦ Β' Κεφαλαίου).

Ἡ περὶ τῆς Δημιουργίας ἀφήγησις.

Εἶναι δυνατὸν νὰ φαντασθῶμεν ὅτι θεωρία της περὶ Δημιουργίας καὶ περὶ τῆς διατάξεως τοῦ σύμπαντος θὰ ἠδύνατο νὰ ἐκτεθῇ κατὰ τρόπον ποιητικὸν ἤ, ὑπὸ περιστάσεις οἷαι αἱ σημεριναί, θὰ ἐβασίζετο ἐπὶ τῶν ἐρευνῶν τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν.

Ἀλλ' ἡ ἐνώπιον ἡμῶν ἀφήγησις δὲν ὀφείλεται εἰς ἁπλῆν φαντασίαν ποιητικήν. Λαμβανομένης ὑπ' ὄψει τῆς συντομίας της, εἶναι ἐκτάκτως μεθοδικὴ καὶ μεμετρημένη. Δὲν ὑπάρχει δὲ μεταξὺ τῶν ἔργων τῆς μεμακρυσμένης ἀρχαιότητος ἔργον τι ποιητικόν, τὸ ὁποῖον νὰ προσεγγίζῃ τὴν ἀνὰ χεῖρας ἀφήγησιν, ὁσονδήποτε γόνιμος καὶ ἂν ὑπῆρξεν ἡ ἀρχαιότης εἰς ἔργα ποιήσεως. Πρὸς δὲ τούτοις οἱ ἀρχαιότατοι

Ἑβραῖοι δὲν φαίνονται καλλιεργήσαντες τὴν ποίησιν, εἰ μὴ βραδύτερον, εἰς ἔργα καθαρῶς θρησκευτικά, οἷα εἶναι οἱ πρὸς λατρείαν Ψαλμοὶ καὶ ἰδίως αἱ ὁράσεις καὶ ὁμιλίαι τῶν Προφητῶν.

Καθὼς δὲ δὲν ἦσαν οἱ Ἑβραῖοι ὑπὸ γενικὴν ἔννοιαν λαὸς ἔχων κλίσιν πρὸς τὴν ποίησιν, οὕτω δὲν εἶχον ὑπὸ οἱανδήποτε ἔννοιαν σχέσιν πρὸς τὴν ἐπιστήμην. Ἐκ παραδόσεως καὶ ἐκ τῶν σωζομένων συγγραμμάτων μᾶς εἶναι ἀρκούντως γνωστὸν ποῖα εἴδη γνώσεως ἐπεδιώκοντο εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους. Αἱ γνώσεις των ἦσαν ἀποκλειστικῶς πρακτικαί. Παράδειγμα ἔστω ἡ ἀστρονομία μεταξὺ τῶν Χαλδαίων καὶ ἡ ἰατρικὴ μεταξὺ τῶν Αἰγυπτίων. Αἱ ἀνάγκαι τῆς ζωῆς ἐπεβάλλοντο εἰς τὸν ἄνθρωπον τότε ὡς σήμερον. Δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν μετὰ πεποιθήσεως ὅτι κατὰ τὴν ἀρχαιότητα δὲν ὑπῆρχεν ἐπιστήμη, οἵα ἡ Γεωλογία, ἡ προτιθεμένη νὰ δώσῃ τὴν ἱστορίαν τῆς γηΐνης σφαίρας. Δὲν ὑπῆρχε Κοσμογονία προτιθεμένη νὰ παράσχῃ τὴν ἱστορίαν τοῦ κόσμου, ὡς οὗτος κατενοεῖτο τότε, περιλαμβάνων μετὰ τῆς γῆς τὸν ἥλιον, τὴν σελήνην, τοὺς πλανήτας καὶ τὴν ἀτμόσφαιραν. Ὅτε δὲ βραδύτερον ἤρξαντο μορφοῦντες θεωρίας περὶ τῶν ἀρχῶν τῆς φύσεως, ὁ σκοπὸς αὐτῶν ἦτο μᾶλλον νὰ ἀνεύρωσι τὴν πρώτην ἀρχήν, παρὰ νὰ σχηματίσωσιν οἱανδήποτε συστηματικὴν ταξινόμησιν ἢ διαδοχὴν τῶν φυσικῶν ὄντων. Ἐν τῇ Ἰωνικῇ φιλοσοφίᾳ, ἥτις ἦτο ἡ πρώτη ἡ ἀνθρωπίνη διάνοια κυρίως ἠσχολεῖτο συνηγοροῦσα ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου ἐκ τῶν τότε γνωστῶν ὑλικῶν στοιχείων ὡς δικαιουμένου νὰ ἀπολαύῃ τῶν τιμῶν τῆς πρώτης αἰτίας ἢ ἀρχῆς. Οὐδέποτε δὲ ἐπεχείρησαν οὔτε οἱ Ἕλληνες οὔτε οἱ Ρωμαῖοι νὰ σχεδιάσωσι σειρὰν δημιουργίας οὐδὲ πόρρωθεν ἐγγίζουσαν πρὸς τὴν τῆς Γενέσεως ὑπὸ ἔποψιν τάξεως καὶ μεθοδικότητος, μέχρις ὅτου ἐγνώρισαν τὰς Ἑβραϊκὰς Γραφὰς διὰ τῆς μεταφράσεως αὐτῶν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ὑπὸ τῶν Ἑβδομήκοντα..... Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν οὐδεμία βάσις, ἐφ᾽ ἧς νὰ στηριχθῇ τις ὅπως θεωρήσῃ τὴν Μωσαϊκὴν Κοσμογονίαν...... ὡς προϊὸν ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης.

Θὰ ἦτο δὲ παράλογον νὰ εἴπῃ τις ὅτι ἡ περὶ τῆς Δημιουργίας ἀφήγησις ἦτο προϊὸν εἰκασίας· διότι δὲν ὑπῆρχεν ὑλικόν, ἐξ οὗ νὰ εἰκάσῃ τις· δὲν ὑπῆρχε δὲ καὶ σκοπός τις, ὃν νὰ ἐξυπηρετήσῃ ἡ εἰκασία.....

Καθὼς δὲ ἡ ἀφήγησις αὕτη δὲν εἶναι οὔτε ποίησις οὔτε ἐπιστήμη, οὕτω δὲν εἶναι οὔτε θεωρία. Ἡ μέθοδος, τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ ὁ συγγραφεύς, εἶναι ἡ τῆς ἱστορικῆς ἀφηγήσεως. Τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον τὴν γράφει ἢ τὴν μεταδίδει, φαίνεται πιστεῦον, καὶ ἐννοεῖ ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι πιστεύσωσιν, ὅτι ἀσχολεῖται μὲ γεγονότα. Ἀλλὰ τὰ γεγονότα ταῦτα ἦσαν ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν ὅλως ἀπρόσιτα εἰς ἔρευναν, καὶ ἦτο ἀδύνατον νὰ λάβῃ τις τὴν περὶ αὐτῶν πληροφορίαν διὰ τῶν διανοητικῶν του δυνάμεων, δι᾽ ἀντιλήψεως καὶ συλλογισμοῦ, καθ᾽ ὅσον ταῦτα ἐγένοντο πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς. Ἐὰν λοιπὸν εἶναι, καθὼς βεβαίως διατείνεται ὅτι εἶναι, σοβαρὰ μετάδοσις ἀληθείας, εἶναι ἀδύνατον νὰ ᾖ ἄλλο τι εἰμὴ ἀποκάλυψις ἐκ μέρους τοῦ Ὑψίστου, ἀποκάλυψις, γενομένη πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ διὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ διὰ τοῦτο γενομένη ὑπὸ μορφὴν κατάλληλον διὰ τὸν νοῦν του καὶ διὰ τὴν χρῆσίν του. Ἐὰν οὕτω θεωρουμένη εἶναι ἀληθής, ἄρα εἶναι ἐσφραγισμένη μὲ τὴν ἀπόδειξιν τῆς Θείας ἐμπνεύσεως ὡς ἐξ αὐτῶν τῶν περιεχομένων αὐτῆς......

Σκοπὸς του Μωϋσέως γράφοντος τὸ κεφάλαιον τοῦτο δὲν ἦτο βεβαίως νὰ

μεταδώση ἐπιστημονικὴν διδασκαλίαν. Διότι ἡ κατάστασις τῶν πρώτων ἀνθρώπων ὡς περιγράφονται ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς Γενέσεως, δὲν ἀπῄτει καὶ ἴσως δὲν ἠδύνατο νὰ κατανοήσῃ τοιαύτην διδασκαλίαν· ἀλλ' οὔτε θὰ ἦτο λογικὸς σκοπὸς διὰ τὴν συγγραφὴν τοῦ κεφαλαίου τούτου ἡ μετάδοσις εἰς τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου, ἐν ᾗ καταστάσει εὑρίσκετο, ἠθικοῦ τινος μαθήματος ἐξαγομένου ἐκ τῆς συναγωγῆς τῶν διαφόρων κτισμάτων, τὰ ὁποῖα ἦσαν ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ καὶ μετὰ τῶν ὁποίων διετέλει ἐν διηνεκεῖ ἐπαφῇ. Εἶναι ἐν τούτοις ἀνάγκη νὰ ἐξετάσωμεν οὐ μόνον ποῖον μάθημα εἶναι τὸ πλέον λογικῶς ἁρμόζον ὡς ἐπιδιωκόμενον διὰ τῆς ἀφηγήσεως τῆς Δημιουργίας, ἀλλὰ καὶ ἡ μέθοδος ἡ πλέον λογικῶς ἁρμόζουσα εἰς αὐτήν, ὅπως τὸ ἀποτυπώσῃ ὡς ζῶν μάθημα ἐπὶ τῆς διανοίας, ἥτις ἔμελλε νὰ τὸ δεχθῇ. Τὸ δὲ ζήτημα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου πρέπει τελικῶς νὰ ἀποφασίσωμεν, δὲν εἶναι τὸ ἂν κατὰ τὴν παροῦσαν κατάστασιν τῶν γνώσεων ἡμῶν ἡ ἐν τῇ Γενέσει ἀφήγησις εἶναι κατὰ πᾶν σημεῖον αὐτῆς ἀκριβὴς ἢ πλήρης. Δυνατὸν νὰ ἦναι ὡς ἡ κατασκευὴ τοῦ ἀνθρωπίνου ὀφθαλμοῦ, περὶ ἧς λέγεται ὅτι δὲν συμμορφοῦται μετ' ἀπολύτου ἀκριβείας πρὸς τὴν καθαρὰν θεωρίαν τῆς ἐπιστήμης, ἀλλ' ὅμως εἶναι ἡ κατασκευὴ ἡ τὰ μάλιστα ἁρμόζουσα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν, ἣν τὸ ὄργανον τοῦτο ὀφείλει νὰ ἐκτελέσῃ. Δύναται ἡ ἀφήγησις νὰ ἦναι ἐδῶ γενική, ἐκεῖ μερική· δυνατὸν νὰ περιγράφῃ ἐδῶ μὲν συνεχῆ ἐνέργειαν, ἀλλαχοῦ δὲ νὰ παραλείπῃ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἦσαν εἴτε ἀπολύτως εἴτε σχετικῶς περιττὰ διὰ τὸν σκοπόν της· δυνατὸν νὰ δίδῃ προσοχὴν εἰς τὴν πραγματικὴν διαδοχὴν τοῦ χρόνου ἢ νὰ παρεκκλίνῃ αὐτῆς, καθ' ὅσον τοῦτο ἢ ἐκεῖνο ἐξυπηρετεῖ τὸν γενικὸν καὶ κύριον σκοπόν της. Ὥστε τὸ ἀληθὲς ζήτημα, ἐπαναλαμβάνω, εἶναι ἁπλῶς τοῦτο· Φαίνεται τὸ περιεχόμενον τῆς ἐν τῇ Γενέσει περὶ Δημιουργίας ἀφηγήσεως οὕτω σχετιζόμενον πρὸς τὰ ἐξαγόμενα τῆς φυσικῆς ἐπιστήμης, καθ' ὅσον ταῦτα ἔχουσι βεβαιωθῇ, ὥστε νὰ δικαιολογῶσι ἢ νὰ ἀπαιτῶσιν τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ περιεχόμενον τοῦτο προέκυψε, κατὰ τρόπον ὅλως ἔκτακτον, παρ' αὐτοῦ τοῦ Πλάστου τῆς ὁρατῆς κτίσεως;

(ἕπεται συνέχεια) **Ξ. Π. Μόσχου.**

ΠΕΡΙ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ

Διάλεξις τοῦ Ἀμερικανοῦ καθηγητοῦ κ. J. W. Kyle,
δοθεῖσα ἐνώπιον τοῦ ἐν Ἀθήναις Χριστιανικοῦ
Συλλόγου τῶν Νέων, τῇ 20 Δεκεμβρίου 1924.

Ἀδελφοὶ τοῦ Συλλόγου τῶν Νέων!

Χαίρω πολὺ διὰ τὸ προνόμιον, ὅπερ ἀπολαμβάνω, τοῦ νὰ παρακολουθῶ τὰς ἑβδομαδιαίας συναθροίσεις σας καὶ νὰ ἀκούω τὰς συζητήσεις σας καὶ νὰ βλέπω τοὺς κόπους, οὓς καταβάλλετε διὰ τὸ καλὸν τῆς κοινωνίας καὶ τῶν νέων. Ἐξεύρετε καλῶς ὅτι ἡμεῖς οἱ Εὐαγγελικοὶ ὡς πρώτιστον σκοπὸν ἔχομεν νὰ ἐπιζητῶμεν τὴν ἠθικὴν ὠφέλειαν τῶν ἄλλων καὶ θέλομεν νὰ δεικνύωμεν πάντοτε τὰ αὐτὰ ἀδελφικὰ αἰσθή-

ματα πρὸς πάντας τοὺς συμπολίτας μας ἀνεξαρτήτως μερίδος. Οὕτω δὲ μόνον δύναται νὰ ἐξελιχθῇ ἐν Ἑλλάδι ἡ ἀληθὴς δημοκρατία, ἡ καλλίστη δημοκρατία τοῦ κόσμου, ὅπως ἄλλοτε διέπρεψεν ἐδῶ ἡ λαμπροτάτη δημοκρατία τῆς ἀρχαιότητος. «Τοιούτων προγόνων εἶσθε», ὡς εἶπεν ὁ Ξενοφῶν. Καὶ εἰς αὐτὴν τὴν μεγάλην ἰδέαν, τῆς ***πνευματικῆς ἑνώσεως*** πάντων τῶν Ἑλλήνων, ἥτις ἀξίζει διὰ τὴν Ἑλλάδα ἐνώπιον τοῦ κόσμου περισσότερον παρὰ πηγὰς πετρελαίου καὶ μεγάλα ἀνθρακωρυχεῖα, χαίρω βλέπων ἐσᾶς νὰ λαμβάνητε τόσον ἐνεργὸν πρωτοβουλίαν.

Ὁ κόσμος εἶναι γεμάτος ἀπὸ ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι, ἀφοῦ ἐπλούτησαν, δαπανοῦν τὰ χρήματά των μόνον δι' ἑαυτούς, καὶ ἀπὸ ἄλλους, ἔτι περισσοτέρους, οἱ ὁποῖοι θέλουν νὰ πλουτήσουν, ἀλλὰ δὲν ἔχουν τὴν πρὸς τοῦτο δύναμιν ἢ ἰδιοφυΐαν, καὶ ὡς ἐκ τούτου εἶναι σκυθρωποὶ καὶ πικραμένοι. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὅλοι θέλομεν νὰ ***ἔχωμεν***, διότι τὸ χρῆμα εἶναι δύναμις. Τὸ χρῆμα ὅμως δὲν εἶναι εὐδαιμονία διὰ ἐκεῖνον ποῦ τὸ ἔχει, ***ἐὰν δεν ἔμαθε νὰ δίδῃ*** ὄχι μόνον τὸ χρῆμά του, ἀλλὰ καὶ τὸν καιρόν του, τὸν κόπον του, τὴν ἀγάπην του, ***τὸν ἑαυτόν του***, ὑπὲρ τῆς κοινωνίας.

Ὅταν ἠρωτήθην ἐπὶ τίνος θέματος θὰ ὁμιλήσω ἀπόψε, ἀπήντησα μὲ τὴν λέξιν. ἥτις προεξάρχει εἰς τὰς σκέψεις καὶ τοὺς λόγους τῶν συμπατριωτῶν μου—«success», δηλ. ***Ἐπιτυχία.*** Τὴν λέξιν ταύτην εἰς τὴν πατρίδα μου χιλιάδες ῥητόρων προσεπάθησαν καὶ προσπαθοῦν νὰ διασαφηνίσουν, ἕκαστος κατὰ τὴν ἰδίαν του ἀντίληψιν· ἑκατομμύρια δὲ ἀνθρώπων κοπιάζουν καὶ ἀγωνίζονται νὰ τὴν πραγματοποιήσουν.

Ἡ λέξις αὕτη «success» παράγεται ἀπὸ μίαν Λατινικὴν λέξιν, ἥτις σημαίνει «***ἀνάβασιν*** ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω», μίαν λαμπρὰν ἀναρρίχησιν, ὑπὸ τὸ βάρος δυσκολιῶν, ὑπεράνω τειχῶν ἀντιστάσεων καὶ ἐμποδίων. Οὕτως ἀνερριχῶντο οἱ Ρωμαῖοι στρατιῶται διὰ κλιμάκων ἐπὶ τὰ τείχη μιᾶς πόλεως, τὴν ὁποίαν ἐπολιώρκουν, ἐνῷ οἱ ὑπερασπισταὶ τῆς πόλεως ἔρριπτον ἐναντίον των κατακλυσμὸν λίθων, βράζοντος ἐλαίου, βελῶν, κ.τ.λ. Ἐν τούτοις, ἀτρόμητος ὁ Ρωμαῖος στρατιώτης ἐξηκολούθει ἀναβαίνων καὶ ἀψηφῶν πάντας τοὺς κινδύνους καὶ τὰ ἐμπόδια, ἕωσοῦ ἔφθανεν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ τείχους καὶ ἐκεῖ ἔβλεπε πλέον τὴν πόλιν ὑποχείριον εἰς τὴν κατάκτησίν του. Τοιοῦτό τι σημαίνει ἡ λέξις καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς Ἀμερικανοὺς—τὸν ***κρατερὸν ἀγῶνα διὰ τὴν ἐπιτυχίαν*** εἰς οἱονδήποτε ζήτημα—ἀγῶνα, κατὰ τὸν ὁποῖον ὁ ἀγωνιζόμενος δὲν φροντίζει νὰ προφυλάξῃ τὴν ζωήν του, ἀλλα μόνον νὰ συλλάβῃ τὴν νίκην.

Ἡ χαρὰ ὅμως τῆς ἐπιτυχίας δὲν ἔγκειται τόσον εἰς τὸ ***πρᾶγμα*** ἢ τὸ ***ἀντικείμενον***, τὸ ὁποῖον ἐπιτυγχάνει τις, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸν ***θρίαμβον τοῦ ἀγῶνος*** εἰς τὴν ὑπερνίκησιν τῶν ἐμποδίων καὶ δυσκολιῶν, εἰς τὴν ***συναίσθησιν τῆς ὑπεροχῆς***.

Ὁ ἑκατομμυριοῦχος συνήθως δὲν ἀγαπᾷ τὰ χρήματά του αὐτὰ καθ' ἑαυτά· πολλάκις δὲν ἠξεύρει τί νὰ τὰ κάμῃ, πῶς πρέπει νὰ τὰ χρησιμοποιήσῃ. Ἀγαπᾷ τὸν ***ἀγῶνα***, δι' οὗ ἀποκτᾷ τὸ χρῆμα, καὶ εἰς τὸν ἀγῶνα αὐτὸν εὑρίσκει ***χαρὰν καὶ διασκέδασιν***. Ὁμοίως εἰς τὸν ποδοσφαιρικὸν ἀγῶνα, διὰ τὸν ἀθλητὴν οὔτε ἡ ποδόσφαιρα ἔχει ἀξίαν τινά, οὔτε ἡ γραμμὴ τοῦ τέρματος· ἐκεῖνο, εἰς τὸ ὁποῖον αὐτὸς ἀποδίδει τὴν ὑπερτάτην σημασίαν καὶ δόξαν εἶναι τὸ πῶς θὰ κατορ-

θώση, εἰς τὸ πεῖσμα τῆς ἀντιστάσεως τῶν ἀντιπάλων, νὰ περάσῃ τὴν ποδόσφαιραν ὑπεράνω τοῦ τέρματος. Τοιουτοτρόπως πάντες ἡμεῖς ποθοῦμεν νὰ φανῶμεν ***ὑπέρτεροι τῶν ἄλλων.*** Ἡ χαρὰ τῆς ἀποκτήσεως χρημάτων καὶ τῶν ἀθλητικῶν νικῶν, ἡ δημιουργικὴ χαρὰ τοῦ καλλιτέχνου, τοῦ ποιητοῦ καὶ τοῦ μουσουργοῦ, ἡ δόξα τῆς ἐν πολέμῳ νίκης—ὅλαι αὐταὶ αἱ νῖκαι εἶναι γλυκεῖαι, διότι μᾶς δίδουν τὴν συναίσθησιν τῆς ***ὑπεροχῆς ἀπέναντι ἄλλων ἀνθρώπων.*** Ἐὰν εὑρισκόμεθα μόνοι εἰς μίαν ἔρημον νῆσον, καὶ εἴχομεν τριγύρω μας σωροὺς χρυσοῦ, ὡραῖα ἀγάλματα, λαμπρὰ φορέματα, κτλ., ὅλα αὐτὰ δὲν θὰ εἶχον καμμίαν ἀξίαν δι' ἡμᾶς, διότι δὲν θὰ ἦτο ἐκεῖ κανεὶς ἄλλος ἄνθρωπος νὰ θαυμάσῃ αὐτὰ καὶ ἡμᾶς ὡς κυρίους αὐτῶν. ***Ἔχομεν ἀνάγκην τῶν ἄλλων ἀνθρώπων,*** ὅπως δείξωμεν τὴν ὑπεροχήν μας!

Ἐὰν δὲ ἡμεῖς αὐτοὶ δὲν ἔχωμεν τὴν δύναμιν ἢ τὸ θάρρος ἢ τὴν δεξιότητα νὰ φανῶμεν ὑπέρτεροι τῶν ἄλλων, λαμβάνομεν ὡς πρότυπον καὶ ἀντικείμενον τοῦ θαυμασμοῦ ἡμῶν κάποιον ἥρωα, ὅστις κατώρθωσε νὰ κάμῃ ἐκεῖνα τὰ μεγάλα πράγματα, τὰ ὁποῖα ἡμεῖς θὰ ἠθέλομεν νὰ κατορθώσωμεν. Εἰς αὐτὸ τὸ ἡρωϊκὸν πρόσωπον συγκεντροῦνται τὰ ἰδανικά μας, εἴτε τὸ βλέπομεν εἰς τὰ ὄνειρά μας, εἴτε εἰς τὰς ἱστορίας καὶ τὰ μυθιστορήματα ποῦ ἀναγινώσκομεν, εἴτε ἐπὶ τῆς ὀθόνης τοῦ κινηματογράφου· καὶ εἰς τὴν θέαν τῆς νίκης τοῦ ἥρωός μας αἰσθανόμεθα καὶ ἡμεῖς χαράν.

Δὲν εἶναι εὔκολον νὰ ἐκτιμήσῃ κανεὶς ἐπαρκῶς τὴν κολοσσιαίαν ἐπιρροήν, τὴν ὁποίαν ἤσκησεν ὁ μέγας Ὅμηρος ἐπὶ ὅλου τοῦ ἀρχαίου κόσμου διὰ τῶν ποιημάτων του, εἰς τὰ ὁποῖα παρουσίαζεν ἐνώπιον τῶν ἀκροατῶν του ἥρωας ὡς τὸν Ὀδυσσέα, τὸν Ἕκτορα, τὸν Διομήδην, τὸν Ἀλκίνοον, ἢ γυναῖκας ὡς τὴν Ἑλένην, τὴν Ναυσικᾶν, τὴν Ἀρήτην. Εἰς τὴν μεγάλην ἔμπνευσιν, τὴν ὁποίαν ἔλαβον ἀπὸ τὰς ἡρωϊκὰς ἀφηγήσεις τοῦ Ὁμήρου, ὀφείλουσιν οἱ Ἕλληνες τὰ πλεῖστα μεγαλουργήματα τῆς φιλολογίας καὶ τῆς τέχνης των καὶ σχεδὸν πάντα ὅσα κατώρθωσαν ὡς ἔθνος κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. Ἄλλα ἔθνη δὲν ἔσχον τὰ αὐτὰ κατορθώματα διότι δὲν ηὐτύχησαν νὰ ἔχουν ἕνα Ὅμηρον. Καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι τὰ περισσότερα ἐξ ἐκείνων, ὅσα κατώρθωσαν οἱ Ἀμερικανοὶ ὡς ἐλεύθερον ἔθνος, ὡς δημοκρατία, ὀφείλουσιν εἰς τὴν ἔμπνευσιν καὶ ἐπίδρασιν τῶν μεγάλων ἀνδρῶν, οἵτινες ἔζησαν καὶ ἔδρασαν ἐνῷ ἐθεμελιώνετο ἡ δημοκρατία ἐκείνη. Οἱ δὲ πλεῖστοι τῶν κινδύνων, οἵτινες ἐπαπειλοῦν τὸ Ἀμερικανικὸν ἔθνος τὴν σήμερον, προέρχονται ἐκ τῶν πολιτῶν ἐκείνων, οἵτινες δὲν ἐγνώρισαν, δὲν ἐθαύμασαν, δὲν ἠγάπησαν τὸν Οὐασιγκτῶνα, τὸν Φραγκλῖνον, τὸν Τζέφερσον καὶ τὰ ἄλλα μεγάλα πνεύματα τοῦ ἔθνους. Ὁ μέγας ἡμῶν πρόεδρος Ἀβραὰμ Λίγκολν ἀπειργάσθη πολλὰ καλὰ εἰς τὰς Ἡνωμ. Πολιτείας, πρωτίστως τὴν ἐθνικὴν ἑνότητα καὶ τὴν ἐλευθερίαν δι' ὅλους τοὺς πολίτας· ἀλλὰ τὸ μέγιστον ἀγαθόν, τὸ ὁποῖον ἐδώρησεν εἰς τὴν πατρίδα του, ἦτο τὸ ἀτομικόν του παράδειγμα, ὁ χαρακτήρ του, ὅστις μένει ἔκτοτε ὡς μία μεγάλη ἔμπνευσις διὰ ὅλας τὰς ἐπερχομένας γενεάς.

Πάντα ὅσα μανθάνομεν εἰς τὰ σχολεῖα—τὰ γράμματα, αἱ γνώσεις, αἱ ἐπιστῆμαι—ἔχουν ἀξίαν μόνον ὡς ***ἐργαλεῖα***, ὡς μέσα πρὸς ἐργασίαν καὶ δρᾶσιν καὶ ἐπιτυχίαν· ἐὰν ὅμως δὲν αἰσθανθῶμεν ***τὴν ἐπίδρασιν φλογεροῦ τινος πνεύματος***

ἢ προσώπου,—διδασκάλου, φίλου, ἀρχηγοῦ—ἥτις νὰ ἐξάψῃ τὸν ἐνθουσιασμὸν τὴν ἀγάπην καὶ τὸν θαυμασμόν μας, δὲν θὰ κατορθώσωμέν ποτε τίποτε ἄξιον λόγου. Ὡς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς Χριστός: «**Ἐγὼ** εἶμαι ἡ ὁδός, ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή». Ἐὰν θέλωμεν νὰ κατορθώσωμεν τὰ μεγαλήτερα, νὰ γίνωμεν πᾶν ὅ,τι **δυνάμεθα** νὰ γίνωμεν, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναπτυχθῇ τὸ πνεῦμά μας διὰ τῆς φλογὸς μεγάλων πνευμάτων. Καὶ τοιαῦτα πνεύματα πρέπει νὰ ἀναζητήσωμεν, νὰ εὕρωμεν παντοῦ—εἰς τὰ βιβλία, εἰς τὴν πέριξ ἡμῶν ζωὴν—καὶ ἀφοῦ τὰ εὕρωμεν, πρέπει νὰ τὰ ἀγαπήσωμεν καὶ νὰ τὰ ἀκολουθήσωμεν.

Ἡ ἀγάπη εἶναι τὸ μέγα πῦρ. Βαθεῖαν ψυχολογικὴν ἀλήθειαν ἐξέφερεν ὁ ἀπόστολος Ἰωάννης ὅταν ἔγραφεν: «Ἡ ἀγάπη ἐκ τοῦ Θεοῦ εἶναι καὶ πᾶς ὅστις ἀγαπᾷ, ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐγεννήθη καὶ γνωρίζει τὸν Θεόν . . . διότι ὁ Θεὸς εἶναι ἀγάπη». Τοῦτο δὲν εἶναι ἀπηρχαιωμένον τι θρησκευτικὸν δόγμα, ἀλλὰ ζωντανὴ πραγματικότης.

Χωρὶς ἀγάπην θερμὴν καὶ ἰσχυρὰν πρὸς μίαν προσωπικότητα μεγαλητέραν καὶ ἀνωτέραν ἑαυτῆς, ἡ ψυχὴ δὲν ἀναπτύσσεται ἀλλὰ μένει ψυχρὰ καὶ στάσιμος, εἰς ἐμβρυώδη κατάστασιν.

Καὶ πῶς κατορθοῦται ἡ ἐξακολούθησις τῆς ἀναπτύξεως ταύτης τῆς ψυχῆς; Ὁ μόνος τρόπος εἶναι νὰ μεταδίδωμεν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τὴν ἐν ἡμῖν ἱερὰν ταύτην φλόγα τῆς ἀγάπης πρὸς τὰ μεγάλα καὶ ὑψηλὰ ἰδανικά. Οὗτος εἶνε «ὁ ποταμὸς τοῦ ὕδατος τῆς ζωῆς, λαμπρὸς ὡς κρύσταλλον», τὸν ὁποῖον εἶδεν ἐν τῷ ὁράματι αὐτοῦ ὁ ἀπόστολος Ἰωάννης. Καὶ πρὸ πάντων οἱ νέοι, ἐὰν θέλουν νὰ μὴ γηράσουν ψυχικῶς, πρέπει νὰ ζητοῦν νὰ μεταδίδουν εἰς τοὺς νεωτέρους των, εἰς τὰ παιδία, τοὺς ἐνθουσιασμοὺς καὶ τὴν ἰδεολογίαν των.

Τοῦτο γίνεται εἰς εὐρὺν κύκλον εἰς τὴν Ἀμερικήν, ἰδίως εἰς τὰ Κυριακὰ Σχολεῖα τῶν διαφόρων ἐκκλησιῶν. Οἱ νέοι καὶ αἱ νεάνιδες γίνονται οἱ διδάσκαλοι καὶ φίλοι τῶν παιδίων. Τὰ παιδία διαιροῦνται εἰς τάξεις κατὰ ἡλικίας, καὶ ἑκάστη τάξις ἔχει τὸν διδάσκαλον ἢ τὴν διδασκάλισσάν της, οἵτινες εἶναι κατὰ ὀλίγα μόνον ἔτη μεγαλήτεροι τῶν μαθητῶν των. Οἱ διδάσκοντες δὲν περιορίζονται ἁπλῶς εἰς τὴν ἐν τῷ Κυριακῷ Σχολείῳ διδασκαλίαν τοῦ θρησκευτικοῦ μαθήματος, ἀλλὰ γίνονται οἱ φίλοι καὶ σύμβουλοι καὶ σύντροφοι τῶν μαθητῶν των. Ἐκτὸς δὲ τοῦ μαθήματος τῆς Κυριακῆς, οἱ διδάσκαλοι παραλαμβάνουν τὰ παιδιὰ εἰς ἐκδρομὰς καὶ περιπάτους, ἢ διοργανώνουν ἑσπερίδας καὶ συναυλίας καὶ παιγνίδια. Διὰ τῆς τοιαύτης συνοικειώσεως ἀναπτύσσεται ἰσχυρὸς δεσμὸς ἀμοιβαίας ἀγάπης καὶ συμπαθείας μεταξὺ διδασκάλων καὶ μαθητῶν, καὶ οἱ διδάσκαλοι ὄχι μόνον μεταδίδουν εἰς τὰ παιδία τὰ ἰδανικὰ ἐκεῖνα, δι᾽ ὧν ἀναπτύσσεται τὸ πνεῦμά των, ἀλλὰ καὶ μανθάνουν καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τὰ παιδία πολλὰ πολύτιμα διδάγματα.

Ἡ τοιαύτη ἐργασία τοῦ διδασκάλου ἀπαιτεῖ κόπους καὶ χρόνον πολύν. Ὁ διδάσκαλος δίδει οὕτως εἰπεῖν τὸν ἑαυτόν του εἰς τὰ παιδία. Ἀλλὰ συνάμα αὐξάνεται καὶ ἀναπτύσσεται καὶ αὐτὸς πνευματικῶς καὶ ἀνέρχεται διαρκῶς εἰς ὑψηλότερα ἐπίπεδα.

Ὁ *Χριστὸς* δὲν εἶναι δόγματα καὶ θεωρία — εἶναι ***ζωή***, εἶναι ***προσωπικότης ζωντανή***, καὶ ζῇ σήμερον εἰς τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν ζωὴν ἐκείνων, ὅσοι Τὸν ἀγαποῦν. Εἶναι θαυμαστόν, πόσην ἐντύπωσιν κάμνει ἀκόμη καὶ εἰς πολὺ μικρὰ

παιδιὰ τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ, ὅταν ἀκούουν περὶ Αὐτοῦ ἀπὸ γονεῖς ἢ διδασκάλους, οἱ ὁποῖοι Τὸν ἀγαποῦν καὶ τὸν θαυμάζουν. Ἐν γένει δὲ εἶναι ἀξιοσημείωτον τὸ γεγονός, ὅπερ παρατηρεῖται σήμερον, ὅτι τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ κινεῖται καὶ ἐπιδρᾷ εὐρύτατα εἰς τοὺς χαρακτῆρας τῶν ἀνθρώπων.

Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἡ δόξα τοῦ ἥρωος συνίστατο κατὰ γενικὸν κανόνα εἰς τὴν ὑπεροχήν του ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους· εἰς τοὺς ἄθλους ἡρῴων τινῶν, ὡς τοῦ Ἡρακλέους καὶ τοῦ Ὀδυσσέως, διαβλέπομεν τὴν νίκην τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῶν στοιχείων τῆς φύσεως, τῶν ἀγρίων θηρίων, τῶν παντοίων κινδύνων καὶ προβλημάτων τῆς ζωῆς. Εἰς τὰς τραγῳδίας τοῦ Αἰσχύλου καὶ τοῦ Σοφοκλέους βλέπομεν τὴν δόξαν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, τοῦ νικῶντος τοὺς πειρασμούς, τοὺς φόβους, τὸν θάνατον. Εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους σεμνυνόμεθα ἐπὶ τῇ ὑπεροχῇ μας ἀπέναντι τῶν δυνάμεων τῆς φύσεως. Τὸ νὰ μανθάνωμεν τοὺς φυσικοὺς νόμους, νὰ διαπλέωμεν τὴν θάλασσαν καὶ τὸν ἀέρα, νὰ χρησιμοποιῶμεν τὸν ἠλεκτρισμόν, ὥστε νὰ ἐργάζηται ὡς ὑπηρέτης ἡμῶν, νὰ καταβάλλωμεν τὰς στρατιὰς τῶν νόσων καὶ τῶν μικροβίων—ὅλα ταῦτα εἶναι νῖκαι καὶ ἔνδοξοι νῖκαι.

J. W. Kyle.

(ἀκολουθεῖ)

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΑΙΓΥΠΤΙΑΔΗΣ

Ἐν Λευκωσίᾳ τῆς Κύπρου καὶ ἐν βαθεῖ γήρατι ἐτῶν 97 ἀνεπαύθη ἐν Κυρίῳ παλαιὸς ἀγωνιστὴς τῆς ἀληθείας καὶ κῆρυξ τοῦ Εὐαγγελίου τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ ὁ αἰδ. Ἀπόστολος Αἰγυπτιάδης.

Γεννηθεὶς ἐν Δεμερδεσίῳ τῆς Βιθυνίας παρὰ τὴν Προῦσσαν ἐμαθήτευσεν εἰς τὰ σχολεῖα τῆς ἐποχῆς, γνωρίσας δὲ ἐν τῇ νεαρᾷ αὐτοῦ ἡλικίᾳ τὴν ἀλήθειαν τοῦ Εὐαγγελίου, ἀφιέρωσεν ἑαυτὸν εἰς τὸ ἔργον τοῦ Κυρίου, κατηρτίσθη ἔν τινι Βιθυνιακῇ Σχολῇ τῆς Μελίτης, καὶ ὑπηρέτησεν ὡς κῆρυξ τοῦ Εὐαγγελίου ἐν Θεολο· καὶ βραδύτερον ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἐν Βόλῳ, ἐν Πειραιεῖ, ἐν Σμύρνῃ καὶ ἐν Κύπρῳ.

Ἡ πτῶσις καὶ ἡ διαφθορὰ τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ τελεία αὐτοῦ ἀδυναμία ὅπως σώσῃ ἑαυτόν, ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἀποστείλαντος τὸν Μονογενῆ Αὐτοῦ Υἱὸν ὡς Σωτῆρα, ἡ προσφορὰ τῆς σωτηρίας γενομένη πρὸς τὸν ἁμαρτωλὸν ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ δωρεάν, «ἄνευ ἀργυρίου καὶ ἄνευ πληρωμῆς» (Ἡσ. νε´ 1) ἦσαν τὰ τακτικὰ θέματα τῶν κηρυγμάτων του.

Ὁ Ἀπόστολος Αἰγυπτιάδης διεκρίθη ἰδίως διὰ τὴν πρὸς τὸ στιχουργεῖν κλίσιν του καὶ εὐχέρειαν, ἧς ἔκαμε χρῆσιν ἐν σχέσει πρὸς τὰς Εὐαγγελικὰς ἀληθείας. Οὕτως ἐστιχούργησε πολλοὺς ὕμνους, τοὺς πλείστους μεταφράσεις ἐξ Ἀγγλικῶν ὑμνολογίων, ὀλίγους δέ τινας καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ ποιήσας. Ἐκ τῶν 403 ὕμνων τῆς τελευταίας ἐκδόσεως τοῦ ἐν χρήσει μεταξὺ τῶν Ἑλληνικῶν Εὐαγγελικῶν ἐκκλησιῶν ὑμνολογίου ἑξήκοντα ἑπτὰ εἶναι γνωστοὶ ὡς στιχουργηθέντες ὑπ' αὐτοῦ· ἂν δὲ δὲν

διεκρίνοντο ὑπὸ ἔποψιν ποιήσεως (ἀξίωσις αὕτη ξένη διὰ τοὺς πλείστους τῶν ὕμνων μας) ὅμως χαρακτηρίζονται πάντες μὲ ζωηρὰν εὐαγγελικὴν ἀντίληψιν, ὅθεν εἶναι πάντοτε ἀγαπητοί.

Ἐξ ἐπιστολῆς ἀναφερομένης εἰς τὰς τελευταίας αὐτοῦ ἡμέρας παραλαμβάνομεν τοὺς ἀκολούθους ὡραίους λόγους:

«Ἐπὶ δεκατρεῖς ἡμέρας ὑπέφερε δριμεῖς πόνους ἐκ προσβολῆς ὀξείας ἰσχυαλγίας· εἰς τὸ τέλος παρέλυσε τὸ κάτω μέρος τοῦ σώματος καὶ ἐνεκρώθησαν οἱ τρομεροὶ πόνοι οἱ ὁποῖοι τὸν εἶχον βασανίσει, καὶ οὕτως ἔμεινεν ἥσυχος ἐπὶ πέντε ἡμέρας. Ἡ ὑπομονή του καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη εἰς τὸν Σωτῆρά του μᾶς κρατοῦν ἐν συγκινήσει. Ἔζησε ζωὴν δικαίου καὶ ἀπέθανε θάνατον ἁγίου. Ὅταν ἔπαυσαν οἱ πόνοι, ἥνωσε τὰς χεῖράς του καὶ προσηύχετο δι' ἑαυτὸν καὶ ἡμᾶς, ἐπαναλαμβάνων ὡραῖα ἐδάφια ἀπὸ τὴν Γραφήν: «Δεῦτε πρός με, πάντες οἱ κοπιῶντες, κτλ.» «Ἅγιοι γίνεσθε διότι ἐγὼ εἶμαι ἅγιος». Τὸν 23ον Ψαλμὸν καὶ ἄλλα πολλά.

«Ἐπανειλημμένως εἶπεν ὅτι βλέπει ὑψηλὰ κἄποιον Χρυσοφόρον, καὶ ἐστήλωνεν ἐκεῖ τὸ βλέμμα καὶ ἐψέλλιζε προσευχάς. Τὸ τέλος ἐδηλώθη ἐγγίζον ὅτε ἐδέθη ἡ γλῶσσα καὶ ἤρχισε νὰ παραλύηται ἡ καρδία. Ὅτε πρὸς ἐνθάρρυνσιν ἐψιθύρισα εἰς τὸ αὐτί του ὅτι γρήγορα ὁ Χριστὸς θὰ τὸν ξεκουράσῃ καὶ τὸν ἠρώτησα ἂν εἶναι ὁ Χριστὸς κοντά του, ἀμέσως προσεπάθησε νὰ συγκεντρώσῃ ὅλας του τὰς δυνάμεις, ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς του, καὶ διὰ τελευταίαν φορὰν ἐκινήθη ἡ γλῶσσά του καὶ εἶπε μὲ πολὺν κόπον: «Εἶναι! Εἶναι ὁ Χριστός, εἶναι πολὺ κοντά, πολὺ κοντά!» καὶ πάλιν ἐβυθίσθη. Μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἤρχισεν ἡ φοβερὰ ἀγωνία τοῦ ἐπιθανατίου ῥόγχου, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ πρόσωπόν του μετεμορφώθη εἰς τύπον ἁγίου. Θὰ μένῃ ἀνεξάλειπτος ἡ ὄψις του εἰς ὅλους μας. Διετήρησε μέχρι τελευταίας του πνοῆς τὸ ὑγιὲς ῥόδινον χρῶμα τοῦ προσώπου, πέριξ τοῦ ὁποίου αἱ πάλλευκοι τρίχες του ἐσχημάτιζον ἀργυροῦν στέφανον. Ἡ ἠρεμία καὶ γαλήνη τοῦ προσώπου του ὑπῆρξε μέχρι τελευταίας πνοῆς ἀδιάσειστος. Παρέδωκε τὸ πνεῦμα εἰς χεῖρας τοῦ Κυρίου, τὸν ὁποῖον ἠγάπησε καὶ ἐδούλευσεν, εἰς τὰς 5.10 τὸ πρωΐ τῆς 25ης Φεβρουαρίου, καὶ ἀνεπαύθη ἀπὸ τῶν κόπων του εἰς ἡλικίαν 97 ἐτῶν. Τὴν τελευταίαν του Κυριακὴν τὸ ἀπόγευμα ἔψαλλε μὲ διακεκομμένην φωνὴν ὁλόκληρον τὸν ὕμνον «Γλυκύτερον, ὦ Ἰησοῦ, ὄνομα δὲν ὑπάρχει», καὶ εἶχε συναίσθησιν ὅτι ἦτο Κυριακή. Τὸν ἐκηδεύσαμεν μὲ αὐτοκίνητα κάτω εἰς τὴν Λάρνακα, ὅπου ἦτο τὸ ὄνειρόν του νὰ ὑπάγῃ. Ἡ τελετὴ ἐγένετο εἰς τὴν ἐκεῖ Εὐαγγελικὴν ἐκκλησίαν, ὅπου ἐπὶ τόσα ἔτη εἰργάσθη, καὶ ἦτο μεγάλη παρηγορία ἡ παρουσία πλήθους, τὸ ὁποῖον τὸν ἐγνώρισε καὶ τὸν ἠγάπησεν· ἐτάφη δὲ εἰς τὸ νέον νεκροταφεῖον τῆς ἐκεῖ ἐκκλησίας».

Δὲν εἶναι πάντοτε καλὴ εὐχὴ νὰ ζήσῃ τις τόσον πολλὰ ἔτη εἰς τὸν κόσμον τοῦτον τὸν πλήρη δοκιμασιῶν καὶ θλίψεων· ἀλλ' εἶναι ἄξιον νὰ εὐχηθῇ τις καὶ δι' ἑαυτὸν καὶ διὰ τοὺς ἄλλους ζωὴν ὁμοίαν, πλήρη πνευματικῶν εὐλογιῶν καὶ δράσεως Χριστιανικῆς ἐν μέσῳ κόσμου ἔχοντος πρὸ παντὸς ἀνάγκην τοῦ φωτὸς καὶ τῆς δυνάμεως τοῦ πραγματικοῦ καὶ ζῶντος Χριστιανισμοῦ.

Ξ. Π. Μόσχου

Η ΕΡΗΜΟΝΗΣΟΣ

Ἢ

ΤΟ ΚΑΤΑΦΥΓΙΟΝ ΤΩΝ ΣΤΑΣΙΑΣΤΩΝ

(Διήγημα ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

Συνδιάλεξις ἐν τῷ σπηλαίῳ. Σκληρότης. Τιμωρία.

(συνέχεια)

Οἱ λόγοι καὶ τὸ βλέμμα τοῦ Χριστιανοῦ ἦσαν ἐνθαρρυντικοί· καὶ ὅμως ὁ Ἄδαμς ᾐσθάνετο μεγίστην δυσκολίαν νὰ ὁμιλήσῃ. Βαθμηδὸν ὅμως ἔλαβε θάρρος καὶ βήξας δὶς ἢ τρὶς εἶπεν :

— «Ἰδοὺ λοιπόν, κύριε Χριστιανέ, τί ἔχω νὰ εἴπω. Σκέπτομαι ἀπὸ πολὺν καιρὸν νὰ σᾶς εἴπω ὅτι δὲν κάμνετε καλὰ νὰ ἔρχεσθε ἐδῶ κάθε ἡμέραν καὶ νὰ μελαγχολῆτε διὰ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον δὲν ἠμπορεῖ πλέον νὰ ἀλλάξῃ. Ἔλαβα τὸ θάρρος καὶ ἦλθα νὰ σᾶς εἴπω ὅτι καλλίτερα θὰ κάμετε νὰ λησμονήσετε τὸ παρελθὸν καὶ νὰ ἔλθητε μαζύ μου νὰ κυνηγήσωμεν γάτους καὶ χοίρους καὶ ἔπειτα νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὸ σπίτι μου νὰ καθίσωμεν νὰ φάγωμεν καὶ ἔπειτα νὰ εἴπωμεν ἕνα-δύο τραγούδια καὶ ἴσως νὰ παίξωμεν τὴν τυφλομυῖγα μὲ τὰ παιδιά. Αὐτὸ θὰ σᾶς ὠφελήσῃ, καὶ θὰ σᾶς κάμῃ νὰ λησμονήσητε τὸ παρελθόν, σᾶς δίδω τὸν λόγον μου κύριε Χριστιανέ !».

— «Καὶ δίκαιον ἔχεις καὶ ἄδικον, Ἄδαμς, ὅπως καὶ ὅλοι μας», εἶπεν ὁ Χριστιανός, «Ἀλλὰ σὲ εὐχαριστῶ διὰ τὴν συμβουλήν σου. Ἔχεις ἄδικον νὰ νομίζῃς ὅτι οἱονδήποτε ἄλλο πρᾶγμα ἐκτὸς τοῦ θανάτου θὰ μὲ κάμῃ νὰ λησμονήσω τὸ παρελθὸν ἢ νὰ αἰσθανθῶ ὀλιγώτερον τὴν εὐθύνην μου. Ἀλλ᾿ ἔχεις δίκαιον νὰ μοὶ λέγῃς ὅτι πρέπει νὰ παύσω νὰ ἔρχωμαι καὶ νὰ πενθῶ ἐδῶ εἰς τὴν ἐρημίαν. Μάλιστα καὶ κάποιος ἄλλος μοὶ εἶπε τὰ ἴδια καὶ μάλιστα μὲ μεγαλείτερα ἐπιχειρήματα».

— «Ἀλήθεια, κύριε ;» ἠρώτησεν ὁ Ἄδαμς ἔκπληκτος.

— «Μάλιστα», εἶπεν ὁ Χριστιανός, θέτων τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς ἀνοικτῆς Ἁγίας Γραφῆς, «Τοῦ Θεοῦ τὸ βιβλίον μοὶ τὸ εἶπε. Μοὶ εἶπε μάλιστα καὶ περισσότερον ἀπὸ τοῦτο. Μοὶ εἶπεν ὅτι ὑπάρχει σύγχώρησις καὶ διὰ τὸν μέγιστον τῶν ἁμαρτωλῶν»:

— «Ἀλήθειαν λέγεις, κύριε Χριστιανέ», ὑπέλαβεν ὁ Ἄδαμς κατανεύων. «Ἀφ᾿ οὗ μετανοεῖς δι᾿ ὅτι ἔκαμες, καὶ ἀφ᾿ οὗ, ὡς δύναμαι νὰ βεβαιώσω, ὅλοι μας μετανοοῦμεν, ὁ ἐλεήμων Θεὸς θὰ μᾶς συγχωρήσῃ ὅλους».

— «Ὄχι, ὄχι, δὲν εἶναι ἔτσι», ἀπήντησεν ὁ Χριστιανός. «Δὲν ἀρκεῖ ἁπλῶς ἡ μετάνοια. Νομίζεις, ἀδελφέ, ὅτι ἐὰν τώρα ἐπέστρεφα εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ ἔλεγον . «Μετανοῶ», θὰ διέφευγα τὴν ἀγχόνην ;».

— «Καλά, δὲν λέγω τὸ τοιοῦτον», εἶπεν ὁ ναύτης μὲ κάποιαν στενοχωρίαν, «ἀλλὰ τέλος πάντων αἱ ὁδοὶ τῶν ἀνθρώπων δὲν εἶναι αἱ ὁδοὶ τοῦ Θεοῦ».

— «Βεβαίως· ἀλλὰ ἡ ***δικαιοσύνη*** εἶναι πάντοτε ἡ αὐτὴ καὶ μὲ τὸν Θεὸν καὶ μὲ τοὺς ἀνθρώπους. Ἔπειτα, ἐὰν ἡ μετάνοια ἦτο ἀρκετή, τίς ἡ ἀνάγκη Σωτῆρος;».

Τοῦ Ἄδαμς ἡ ἀπορία ηὔξησε καὶ ἀντὶ πάσης ἀπαντήσεως ἔστρεψε τὸ βλέμμα του πρὸς τὸν ὁρίζοντα. Φανερῶς οὐδέποτε ἄλλοτε εἶχε σκεφθῆ κατὰ τοιοῦτον τρόπον. Μετὰ τὴν σιωπὴν ἐστράφη πάλιν πρὸς τὸν Χριστιανόν.

— «Κύριε Χριστιανέ, νὰ σᾶς εἴπω τὴν μαύρην ἀλήθειαν, δὲν πολυ-ἐννοῶ αὐτὰ τὰ ζητήματα!».

— «Ἀλλ᾽ ἐγὼ τὰ εννοῶ», εἶπεν ὁ Χριστιανός, πάλιν θέτων τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς Γραφῆς. «Τουλάχιστον ἔτσι νομίζω Ὁ Θεὸς μὲ ἐσυγχώρησε χάριν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· καὶ τὸ Πνεῦμα» Αὐτοῦ μὲ ἔκαμε νὰ μετανοήσω καὶ νὰ ἀποδεχθῶ τὴν συγχώρησιν· καὶ τώρα αἰσθάνομαι ὅτι ὑπάρχει ἔργον καὶ σπουδαῖον ἔργον διὰ νὰ ἐκτελέσω· καὶ τώρα δὰ προσηυχόμην εἰς τὸν Θεὸν νὰ μὲ βοηθήσῃ διὰ νὰ τὸ ἐκτελέσω. Κατόπιν θὰ ἐξηγηθῶ περὶ αὐτοῦ. Ἀλλ᾽ ἐν τῷ μεταξὺ θὰ ἔλθω μαζύ σου εἰς τὸ χωρίον καὶ θὰ δοκιμάσω μέρος τοῦ σχεδίου σου. Ἐμπρός, ἂς ὑπάγωμεν!».

Ταῦτα εἶπεν ὁ Χριστιανὸς μὲ ἠρεμίαν ἀλλὰ καὶ φαιδρότητα, παρεχούσης μεγάλην ἀντίθεσιν πρὸς τὸν μέχρι τοῦδε θλιβερὸν καὶ μελαγχολικὸν καὶ ἰδιότροπον τρόπον του, ὥστε ὁ Ἰωάννης Ἄδαμς ἔμεινεν ἔκπληκτος.

— «Ἔχετε ἀναγώσει πολὺ ἀπὸ τὸ βιβλίον ἐκεῖνο ἐδῶ ἐπάνω, κύριε Χριστιανέ;» ἠρώτησε καθὼς κατέβαινον τὸ βουνόν.

— «Ἐννοεῖς τοῦ Θεοῦ τὸ βιβλίον;».

— «Ναί».

— «Μάλιστα, ἀνεγίνωσκα αὐτὸ πρὸ καιροῦ κατὰ σειράν, ἀλλὰ δὲν ἠννόουν καλὰ καλὰ τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας, καὶ μόνον τώρα ἐσχάτως τὴν ἠννόησα».

— «Ἆ, αὐτὸ λοιπὸν θὰ ἔχῃ μεταβάλει τὰς ἰδέας σας».

— «Πῶς!» εἶπεν ὁ Χριστιανὸς μειδιῶν, «Ἐννοεῖς ὅτι ἤλλαξαν αἱ ἰδέαι μου ἐπὶ τὸ καλλίτερον ἢ ἐπὶ τὸ χειρότερον;».

— «Τοῦτο δὲν δύναμαι νὰ τὸ γνωρίζω ἀλλὰ σεῖς πρέπει νὰ δείξητε, κύριε Χριστιανέ».

Ἡ ἀπάντησις αὕτη ἔκαμε τὸν Χριστιανὸν νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐπὶ πολὺ σκεπτόμενος. Ἐπὶ τέλους εἶπεν.

— «Ἰωάννη Ἄδαμς· ὁπωσδήποτε καὶ ἂν ἔχουν μεταβληθῇ αἱ ἰδέαι μου θὰ ἔχω πάντοτε αἰτίαν νὰ εὐχαριστῶ τὸν Θεὸν δι᾽ αὐτὸ ὅλας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου — ἀκόμη καὶ μετὰ ταῦτα, καθ᾽ ὅλην τὴν αἰωνιότητα».

Ἡ σιωπή, ἡ ἐπακολουθήσασα εἰς τὴν ἀπάντησιν ταύτην ἐλύθη ταχέως ὑπὸ φοβερῶν ἀλλεπαλλήλων κραυγῶν, αἱ ὁποῖαι ἤρχοντο ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ Ματθαίου Κουΐνταλ καὶ ἔκαμαν ἀμφοτέρους, τόν τε Χριστιανὸν καὶ τὸν Ἄδαμς, νὰ τρέξουν πρὸς τὴν οἰκίαν ἐκείνην.

— «Ὑπάρχει ἕνας τουλάχιστον ἄνθρωπος ποῦ ἔχει ἀνάγκην συγχωρήσεως», εἶπεν ὁ Ἄδαμς. «Ἂν θὰ τὴν λάβῃ ἢ ὄχι, εἶναι ζήτημα»

Ὁ Χριστιανὸς ἀπάντησιν δὲν ἔδωκεν. Ἐγνώριζε καλῶς ὅτι καὶ ὁ Μάκ-Κόϊ καὶ ὁ Κουΐνταλ συνείθιζον νὰ δέρνουν τοὺς δούλους των Νεχάου καὶ Τιμόα καὶ νὰ φέρωνται πρὸς αὐτοὺς μὲ πολλὴν σκληρότητα. Μάλιστα εἶχεν ἀκούσει ὅτι καὶ

τοὺς ὑπέβαλεν εἰς βασανιστήρια τοσοῦτον βάρβαρα καὶ ἀπάνθρωπα, ὥστε δὲν ἠθέλησε νὰ τὸ πιστεύσῃ καὶ ἐπροτίμησε νὰ μὴ δώσῃ προσοχὴν εἰς τὰ λεγόμενα· ἀλλὰ μετ᾽ οὐ πολὺ ἤκουσεν ὅτι τὰ βασανιστήρια ἐπανελήφθησαν καὶ τώρα ἐφαίνετο ἀπὸ τὰς κραυγὰς ὅτι ἔμελλε νὰ ἴδῃ τὸ πρᾶγμα ἰδίοις ὀφθαλμοῖς. Κατὰ πρῶτον ἀγανάκτησις σφοδρὰ τὸν κατέλαβε καὶ ἀπεφάσισε νὰ τιμωρήσῃ τὸν Κουΐνταλ. Ἀλλ᾽ ἀμέσως ἐσκέφθη, «Τίς ἄλλος εἰμὴ ἐγὼ ἦτο ὁ παρακινήσας τὸν Κουΐνταλ πρὸς στάσιν καὶ μετενεγκὼν αὐτὸν εἰς τὴν παροῦσαν κατάστασιν ;

Εὗρον δὲ ἐκεῖ τὸν δυστυχῆ Νεχάου δεδεμένον εἴς τι δένδρον καὶ τὸν Κουΐνταλ πλησίον του ἱστάμενον. Εἶχε τελειώσει σκληρῶς καὶ ἀπανθρώπως ῥαβδίζων αὐτόν, καὶ ἤδη ἔτριβεν ἅλας εἰς τὰς κατεσχισμένας ὑπὸ τῆς μαστιγώσεως σάρκας του.

Μὲ μανιώδη κραυγὴν ὁ Χριστιανὸς ὥρμησε πρὸς αὐτόν. Ὁ Κουΐνταλ ἐστράφη ταχέως· ἦτο δὲ μελανὸς ἐκ τῆς ὀργῆς καὶ ἤγειρε ῥάβδον διὰ νὰ ἀποδιώξῃ τοὺς ἐπιδραμόντας ἀλλ᾽ ὁ Χριστιανὸς ἀπέτρεψε τὴν ῥάβδον διὰ της ἀριστερᾶς χειρός, διὰ δὲ τοῦ δεξιοῦ γρόνθου ἐκτύπησε καὶ ἔρριψε κατὰ γῆς τὸν ἀπάνθρωπον συμπατριώτην του. Συγχρόνως ὁ Ἄδαμς ἔκοψε τοὺς δεσμοὺς τοῦ Νεχάου, ὁ ὁποῖος ἐν τῷ ἅμα ἐτράπη εἰς φυγὴν εἰς τὸ δάσος.

Ὁ Κουΐνταλ, ἂν καὶ ζαλισθεὶς ὀλίγον, ἠγέρθη ἀμέσως καὶ παρετάχθη ἐναντίον τοῦ Χριστιανοῦ ἀλλὰ μὲ ὅλον τὸ κυνικόν του θάρρος δὲν ἠδύνατο νὰ ἀντικρύσῃ τὴν ὀργὴν τοῦ Χριστιανοῦ. Ὑπεχώρησε κατὰ ἓν βῆμα καὶ ἐφώναξεν :

— «Ὁ δοῦλος αὐτὸς εἶνε ἰδικός μου ! Τί ἀνακατεύεσθε σεῖς ;»

— «Δὲν εἶνε ἰδικός σου, ἀνήκει εἰς τὸν Θεόν», εἶπεν ὁ Χριστιανός. «Καὶ ἄκουσον, Κουΐνταλ· ἐάν ποτε ἐπαναλάβῃς τοιαύτην ἄνανδρον καὶ κτηνώδη πρᾶξιν, θὰ ἀναλάβω ἐγὼ τὰ καθήκοντα τοῦ δημίου καὶ θὰ σοῦ τινάξω τὰ μυαλὰ εἰς τὸν ἀέρα. Μὲ ἐξεύρῃς ὅτι ὅ,τι λέγω τὸ κάμνω ! »

Τοῦ Χριστιανοῦ ἡ φωνὴ ἦτο ἀτάραχος καὶ σταθερά, ἀλλὰ τοιαύτη ὀργὴ ἤστραπτεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του, ὥστε ὁ Κουΐνταλ ἔκαμεν ἕτερον βῆμα πρὸς τὰ ὀπίσω· προσκόψας δὲ ἐπὶ ῥίζης τινὸς ἔπεσεν ὕπτιος ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

— «Ἆ,» ἐφώναξεν ὁ Ἄδαμς μετὰ πικροῦ γέλωτος· «καλλίτερα μὴ σηκώνεσαι· αὐτὴ ἡ θέσις σοὶ ἁρμόζει, βδελυρέ ! »

Καὶ ἀμέσως ἀμφότεροι ἐστράφησαν καὶ ἐξῆλθον.

—«Αὐτὴ εἶναι κακὴ ἀρχὴ διὰ τὰς νέας μου ἀποφάσεις», εἶπεν ἀναστενάξας ὁ Χριστιανός.

«Τί ; κακὴ ἀρχὴ εἶνε νὰ δώσῃς ἕνα καλὸν γρόνθον κατὰ τῆς κεφαλῆς τοιούτου ἀχρείου ;

— «Ὄχι, δὲν λέγω τοῦτο. Ἀλλὰ—ἂς εἶνε, θὰ ἀφήσωμεν τὴν ὑπόθεσιν ἐπὶ τοῦ παρόντος καὶ θὰ ὑπάγωμεν νὰ ἴδωμεν τί κάμνουν τὰ παιδία».

(ἀκολουθεῖ) *Ξ. Π. Μ.*